

GLASBA JE NAŠ SVET
SAZAS

Združenje skladateljev, avtorjev in založnikov za
zaščito avtorskih pravic Slovenije

ISSN 1408-7359

Mutor

DECEMBER 2002

- ▶ **Svetovni kongres
CISAC-a**
- ▶ **Avstrijsko društvo AKM**
- ▶ **Založništvo**

Neznosna lahkost

kršenja avtorskih pravic

V časniku DELO je bil 20. maja leta 1995 objavljen pogovor z dr. Miho Trampužem na temo sprejetja novega Zakona o avtorski in sorodnih pravicah. Naslov pogovora je bil zelo zgovoren: Čas neznosne lahkosti kršenja avtorskih pravic je za nami. Dr. Trampuž je sicer realno ocenil, da je na papirju narejen šele prvi korak, ki mu bo moralo slediti mnogo dela. Med tiste, ki bi morali skrbeti za izvajanje zakona, je na prvo mesto postavil državo. Ob hudih kršitvah zakona bi morala po uradni dolžnosti ukrepati policija. Nadzor bi morala opravljati tržna inšpekcija, Urad RS za intelektualno lastnino bi lahko veliko pomagal z razsvetljevanjem, zelo pomembne pa naj bi bile tudi kolektivne organizacije, ki se bodo trudile za svoje člane. V zaključku pogovora dr. Trampuž pravi: "Ustvarjalnost je vrednota, za katero se je vredno truditi, saj omogoča napredek človeštva v celoti in posamezne družbene skupnosti, če lahko poenostavim. Le s plodovi ustvarjalnosti se lahko postavljamo v enakopravnejše razmerje s številčnejšimi narodi in bogatejšimi državami, le ti sadovi nas v najodličnejših primerih z drugimi okolji dejansko tudi izenačujejo."

Dr. Trampuž je torej naštel glavne dejavnike, ki naj bi prispevali k temu, da "čas neznosne lahkosti kršenja avtorskih pravic" tudi dejansko ostane za nami. Nekateri so se resno in odgovorno lotili svojih nalog, ki jih določa ZASP – predvsem Tržna inšpekcija RS Slovenije in večje število sodnikov na Okrožnem sodišču v Ljubljani, ki so s svojimi strokovnimi sodbami ogromno prispevali k ustvarjanju sodne prakse na področju varovanja avtorskih pravic. V naslednji številki Avtorja bomo začeli s serijo objav teh sodb. Tudi nekatere – samo nekatere – upravne enote redno sodelujejo z Združenjem SAZAS. Toda država kot celota, ki naj bi bila po besedah dr. Trampuža najpomembnejši dejavnik pri izvajanju zaščite avtorskih pravic, svojih odgovornosti ni sprejela. Niti en elektronski medij ni izgubil pravice do uporabe frekvence – čeprav jih veliko od začetka svojega delovanja ne plačuje avtorskih pravic. Nekateri dolgoletni kršitelji avtorskih pravic sedijo v raznih komisijah Ministrstva za kulturo in s strani slednjega prejemajo celo finančno podporo za izvajanje projektov, v katerih se nepooblaščenno uporabljajo avtorska dela. Pred kratkim je s podporo Ministrstva za kulturo bil izdan tudi piratski fonogram. RTV Slovenija kot javni zavod, ki deluje na podlagi zakona, ki ga je sprejel Državni zbor, uporablja avtorska dela brez ustreznega dovoljenja kolektivne organizacije, ceno za uporabo pa kar sama določa – ta je trenutno ena tretjina cene, ki je veljala v času pogodbe leta 2000.

Obrtna zbornica Slovenije je sprožila spor pred Ustavnim sodiščem in poskušala oporekati pravici kolektivnih organizacij, da samostojno določajo svoje tarife. Varuh človekovih pravic je na dopis Združenja SAZAS, ki je opozarjalo na očitno kršitev postopka pri podeljevanju dovoljenja za prireditve, za katero je združenje zahtevalo prepoved, sicer ugotovil nepravilnosti v postopku, toda takoj v nadaljevanju je ugotovil, da glavni razlog za to tiči v tarifah Združenja SAZAS! Je mar to naloga varuha človekovih pravic?

In tukaj pridemo do glavnega krivca za to, da "čas neznosne lahkosti kršenja avtorskih pravic" še vedno ni za nami. Kdo je glavni krivec, nam je poleg reakcije varuha človekovih pravic pokazala tudi reakcija predstavnikov Ministrstva za gospodarstvo, ko smo kršitve avtorskih pravic ponazorili s številom sporov na sodišču. Njihova ugotovitev, da nekaj ni v redu z nami, če imamo toliko sporov, vsebuje isto logiko kot odgovor varuha človekovih pravic. In ta logika je: avtor je s sprejetjem ZASP-a pridobil pravico, da ustvarja in

da za svojo ustvarjalnost dobi tudi plačilo – pod pogojem, da je to plačilo na simbolični ravni.

"Neznosne lahkosti kršenja avtorskih pravic" ne bi bilo, če kolektivne avtorske organizacije ne bi trmasto vztrajale pri tem, da ima tudi avtor izključno pravico, da odloča o ceni svojega dela – enako pravico, kot jo imajo vsi ekonomski subjekti v tej državi. Ne bi je bilo, ker bi uporabniki avtorskih del veselo plačali simbolična nadomestila in s tem bi bila formalna plat ZASP-a zadovoljena. Pri tem pa je dejstvo, da že sedanji nivo tarif ne omogoča niti enemu slovenskemu avtorju normalnega preživetja, popolnoma nepomembno.

Zato je lažje Združenju SAZAS pošiljati davčne inšpekcije na podlagi anonimne prijave lastnika velikega števila radijskih postaj, ki dolga leta niso plačevale avtorskih pravic. Zato je lažje sprožiti medijsko gonjo proti Združenju SAZAS zaradi utaje davkov in biti tiho, ko se ugotovi, da te utaje ni bilo. Zato je lažje lepiti različne etikete tipa "spretni manipulatorji in barantači", ker – kot je rekel veliki manipulator – vsaka laž postane resnica, če jo zadostokrat ponoviš. In če bi in ko bi Združenje SAZAS pod temi pritiski klonilo, bi prenehala tudi "neznosna lahkost kršenja avtorskih pravic"; preprosto zato, ker ne bi bilo več nadležne organizacije, ki na to stalno opozarja.

Naslednje leto bo Združenje SAZAS praznovalo deseto obletnico svojega obstoja. To bo priložnost za seštevek vseh dosežkov dosedanjega delovanja in za ugotovitev, ali je bila bilanca Združenja SAZAS kot kolektivne organizacije, ki skrbi za svoje člane, v tem obdobju pozitivna ali negativna. Oziroma kaj in koliko je storilo Združenje SAZAS, da bi "čas neznosne lahkosti kršenja avtorskih pravic" dejansko ostal za nami. Oceno delovanja bodo dali tisti, ki so za to edini pristojni – in to je članstvo Združenja SAZAS. Ali bo to tudi čas, ko bomo ugotavljali, koliko in kaj so za avtorske pravice storili vsi ostali pristojni?

Istok Žagar

Foto: DigitalVision

43. svetovni kongres CISAC-a

Od 22. do 25. septembra letos so se v Londonu na 43. svetovnem kongresu CISAC-a zbrali predstavniki ustvarjalcev iz 63 držav. Na kongresu, ki poteka vsaki dve leti, se sestane generalna skupščina CISAC-a; hkrati predstavlja kongres edinstveno priložnost za izmenjavo izkušenj predstavnikov avtorskih društev in za razprave o najaktualnejših temah s področja zaščite avtorskih pravic. Letošnji kongres, katerega glavna tema je bila zaščita avtorskih pravic v luči novih tehnologij, je potekal pod sloganom "Posel kreativnosti".

O izzivih, priložnostih in nevarnostih, s katerimi se srečujejo ustvarjalci ob napredku novih tehnologij, so razpravljali predstavniki CISAC-a in vanj včlanjenih društev skupaj z nekaterimi ključnimi figurami iz sveta uporabnikov avtorskih del. Eden izmed govornikov na kongresu je bil tako Gerald Levin – upokojeni direktor medijskega koncerna AOL Time Warner. Kljub temu, da je napredek novih tehnologij s seboj prinesel kopico možnosti za ilegalno distribucijo avtorskih del, je v splošnem odnos avtorjev do digitalnega okolja pozitiven. Britanski glasbeni avtor Guy Fletcher je tako skupaj z ostalimi na kongresu zaključil: "Digitalno okolje lahko predstavlja veliko grožnjo za avtorje, a hkrati je digitalna distribucija naših del izjemna priložnost."

Številni delegati so izrazili nezadovoljstvo nad vladami svojih držav, ki so z zanemarjanjem napredka digitalnih tehnologij dopustile erozijo avtorskih pravic. Glede na to, da avtorska dela postajajo valuta nove ekonomije, so delegati pozvali svetovne nacionalne vlade, da zagotovijo pogoje za izboljšanje zaščite avtorskih pravic po vsem svetu in da naj si ne zatiskajo oči pred vedno močnejšim lobijem uporabnikov, ki avtorska dela uporabljajo nelegalno. Izpostavljeno je bilo tudi opozorilo, da svetovna deregulacija elektronskih medijev v primeru, da bo prepuščena sama sebi, lahko povsem izniči kulturno raznolikost.

V nadaljevanju podrobneje predstavljamo CISAC in razvoj informacijskih orodij, ki jih avtorska društva uporabljajo za učinkovito zaščito avtorskih pravic, pomembnejše resolucije s kongresa, izmed katerih je potrebno še posebej izpostaviti Madridsko deklaracijo o zaščiti avtorskih pravic, dobitnike letošnjih zlatih medalj CISAC-a za izjemne dosežke na področju kreativnosti in na novo izvoljenega predsednika ter podpredsednika CISAC-a.

CISAC se predstavi

CISAC, Mednarodna konfederacija društev avtorjev in skladateljev, si prizadeva za povečanje spoštovanja in zaščite pravic ustvarjalcev.

Vanj je včlanjenih 199 avtorskih društev iz 103 držav (podatek za leto 2002), tako da CISAC posredno zastopa več kot 2 milijona ustvarjalcev vseh umetniških repertoarjev: glasbenega, dramskega, literarnega, audio-vizualnih del, grafičnih in likovnih umetnosti.

V letu 2000 je CISAC-ova skupna vsota pobranih avtorskih honorarjev zrasla na skoraj 6 milijard evrov (5,802 milijard evrov). Več kot 90% prihodkov izvira iz glasbe.

CISAC-ove aktivnosti so namenjene izboljšanju položaja avtorjev in skladateljev in zvišanju kakovosti kolektivne zaščite njihovih pravic po vsem svetu. Danes, ko avtorska dela krožijo okrog planeta lažje in hitreje kot kadar koli prej, postaja CISAC vedno bolj storitveno naravnan. Včlanjenim avtorskim društvom nudi bazo znanja o intelektualni lastnini in o izvajanju kolektivne zaščite. Soočen z izzivom digitalnosti, CISAC upravlja z mednarodnimi standardi in orodji, ki včlanjenim društvom omogočajo postati učinkoviti igralci v informacijski dobi.

CISAC je bil ustanovljen leta 1926 in je nevladna, neprofitna organizacija s sedežem v Parizu in regionalnima predstavništvo v Buenos Airesu in Singapuru.

Glavni cilji CISAC-a so:

- bedeti nad in prispevati k pravnim interesom ustvarjalcev intelektualne lastnine tako v mednarodni sferi kot tudi v kontekstu nacionalnih zakonodaj;
- zagotavljati varovanje, spoštovanje in zaščito načel avtorske pravice;
- koordinirati aktivnosti avtorskih društev in podpirati njihovo ustanavljanje in razvoj;
- postati proaktiven globalni zastopnik svojih članov in priskrbeti nujno potrebna sredstva za zaščito kreativnih del v informacijski družbi s pomočjo sistema CIS (Common Information System).

Koordinacija aktivnosti avtorskih društev

CISAC največ pozornosti namenja koordinaciji dela včlanjenih društev. Koordinacijo izvaja v različnih oblikah:

- Medsebojno zastopanje

CISAC pomaga včlanjenim društvom pri učinkovitemu izpolnjevanju njihove vloge z

razvojem globalne mreže, ki temelji na načelu medsebojnega zastopanja: društva zaupajo zaščito pravic svojih članov v tujini sestrskim društvom in obratno. To pomeni, da avtorsko društvo na svojem ozemlju ščiti tako interese svojih nacionalnih članov kot tudi interese članov sestrskih društev. Zahvaljujoč Santiagskemu sporazumu (Santiago Agreement), podprtemu s strani CISAC-a, je zdaj medsebojno zastopanje razširjeno v on-line okolje za pravico javnega izvajanja glasbe.

- Sodelovanje in pomoč

CISAC včlanjenim društvom ponuja skupen sistem za izmenjavo dokumentacije o zastopanih repertoarjih. Društvom omogoča, da za avtorje z vsega sveta pobere honorarje do katerih so upravičeni, ne glede na to, od kod izvirajo.

Še več, v CISAC združeni strokovnjaki so prek Tehniških komitejev in Mednarodnega sveta avtorjev odgovorni za proučevanje tehničnih in pravnih zadev, ki se pojavljajo v zvezi z uveljavljanjem avtorske pravice in njeno kolektivno zaščito. Njihov namen je doseči standardizirane delovne procese in formate za izmenjavo informacij in izkušenj ali za pomoč ostalim društvom in avtorjem.

- Regionalno sodelovanje

CISAC je ustanovil pet Regionalnih komitejev (Afrika, Ibero Amerika, Azij-

sko-pacifiško območje, Kanada/ZDA in Evropa) z namenom olajšanja sodelovanja med posameznimi društvi z istega kontinenta. V teh regijah si CISAC prizadeva za udeležanje programov, usmerjenih k razvoju lokalnih društev, na primer s Partnerstvom za razvoj v Afriki, Strateškim planom za Ibero-ameriško območje ali z bodočo Strategijo za srednjo in vzhodno Evropo.

Skupni informacijski sistem (Common Information System – CIS)

V današnji dobi, v kateri lahko skladba, fotografija ali poezija z enim klikom z miško s svetlobno hitrostjo obkrožijo svet, vidi CISAC svojo ključno vlogo v tem, da včlanjenim društvom zagotovi vse potrebne mehanizme za identifikacijo in zaščito njihovih repertoarjev v on-line okolju.

CISAC-ova osnovna pobuda za doseg teh ciljev je izgradnja skupnega informacijskega sistema (CIS), ki omogoča dodelitev mednarodnih standardnih števil za identifikacijo del in relevantnih udeležencev v kreativnem procesu, kakor tudi podporo iz globalnih baz podatkov zgrajeni mreži, ki temelji na različnih tehnoloških pristopih za shranjevanje veljavnih informacij o avtorski pravici.

Mednarodna skupnost s področja intelektualne lastnine

CISAC igra aktivno vlogo v mednarodni skupnosti na področju intelektualne lastnine. Konfederacijo z namenom uskladitve zakonodaje s področja intelektualne lastnine na mednarodni ravni uradno priznavajo medvladne organizacije kot so WIPO, UNESCO, Evropska unija in Svet Evrope. CISAC hkrati sodeluje z mednarodnimi nevladnimi organizacijami, ki si prizadevajo za doseganje istih ciljev, tako da utrjuje delovne odnose z organizacijami kot so FIAPF, IFPI, AIDAA, IFRRO, EVA, GESAC, FIM, ICMP, itd. ■

Foto: Digital Vision

CISAC se spreminja

Uspešni rezultati v izzivov polnem okolju

Digitalni svet je le v nekaj letih korenito spremenil okolje, v katerem deluje CISAC. Hkrati se je obseg CISAC-ovih aktivnosti nenehno povečeval. Skupna vsota avtorskih honorarjev, ki jih je zbralo 199 CISAC-ovih članic na vseh kontinentih, je dosegla skoraj 6 milijard evrov.

Vsekakor je vredno omembe, da je v CISAC včlanjenim društvom v izzivov polnem okolju s tako imenovanimi "novimi" poslovnimi modeli, ki stavijo na potrebo po poceni dostopu do visoko cenjenih del in v svetovni ekonomiji, ki je pešala že pred tragičnimi dogodki enajstega septembra, uspelo še naprej povečevati vsoto honorarjev, ki jo zberejo v imenu skoraj dveh milijonov ustvarjalcev, za katere delajo. To kaže na dejstvo, da se tako uporabniki avtorskih del kakor tudi državni organi zavedajo rastoče vrednosti, ki jo imajo kreativna dela v ekonomiji znanja 21. stoletja. In čeprav mnogi ljudje željno pričakujejo naslednjo "killer-aplikacijo" in mnoga podjetja skušajo kupiti kar največ različnih vrst pravic, ponudba talentov in umetniške kreativnosti nikoli ne bo zadovoljila povpraševanja. Brez talenta svojih članov naša društva nikakor ne bi bila tako uspešna.

Napredek je tudi rezultat nepopustljivih prizadevanj vodstev in uslužbencev društev

ter obširne reorganizacije, ki so jo potihem izvedli v večini, če ne v vseh glavnih društvih in sicer zaradi tega, da bi prednosti novih tehnologij v smislu povečane produktivnosti obrnili v svoj prid. Slednje je potrebno tudi zaradi neprestane širitve naše mreže. Povprečno se CISAC-ova družina poveča za 10 društev na leto, ki prihajajo z vseh celin in zastopajo vse repertoarje.

Konfederacija je z namenom, da bi ustrezala realnosti 21. stoletja in da bi varovala in podpirala napredek vseh svojih malih in velikih članov, doživela globoke spremembe. V središču njenih prizadevanj je cilj, da postane bolj storitveno naravnana organizacija in proaktivni igralec v imenu včlanjenih društev. To ne pomeni, da si želi postati "komercialna" entiteta, pač pa da želi društvom resnično omogočiti, da povedo "kaj je CISAC storil za nje", posredno ali neposredno.

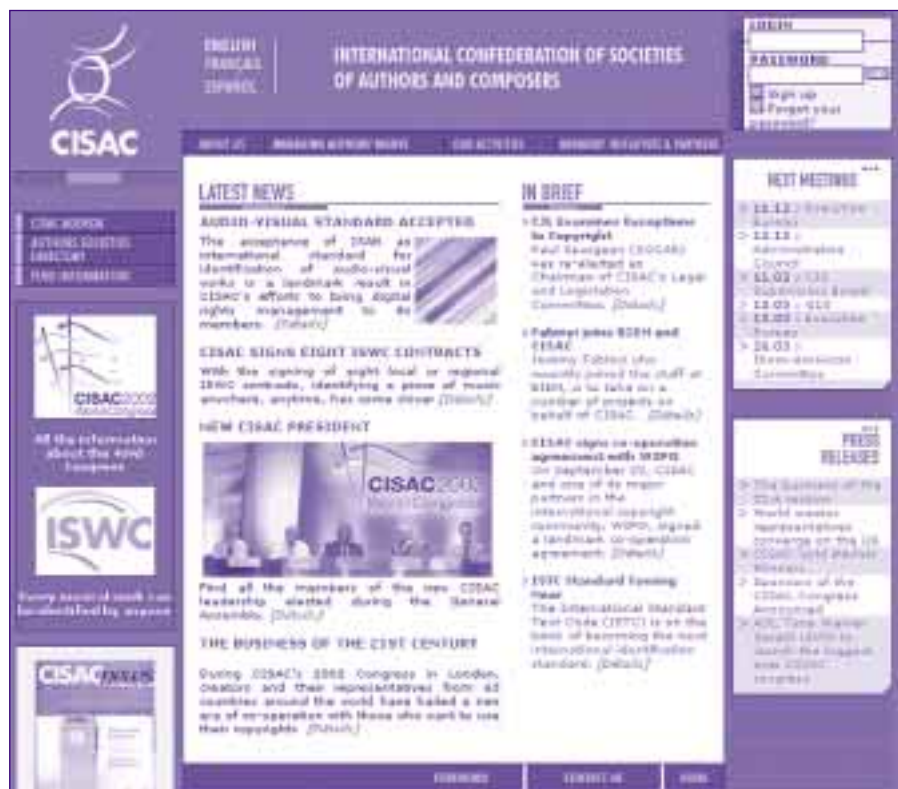
CISAC – prenovljena organizacija

Začnimo s tem, da je CISAC svoj sedež preselil proč od prejšnjih "Keplerjevih" prostorov. Zdaj deluje v moderni in izredno praktični stavbi, v prostorih, ki jih deli s svojo sestrsko organizacijo BIEM. Na prvi pogled prozaična sprememba v resnici pomeni velik korak v zgodovini konfederacije. Ne samo, da se njeno domovanje ni

Z leve proti desni: Brett Cottle, Christian Bruhn, Jean-Loup Tournier, Eduardo Bautista, Eric Baptiste.

Foto: Adrian Burrows

Prenovljene spletne strani CISAC-a.

spremenilo od leta 1950, selitev sedeža dobro simbolizira tudi prehod v proces prenove organizacije.

Zavedajoč se možnosti in izzivov digitalnega sveta je konfederacija prevzela odgovornost in si kot eno izmed prednostnih nalog zadala oblikovanje sistema standardov, ki bodo včlanjenim društvom v pomoč pri ukvarjanju z nujnostmi hitro spreminjajočega se sveta in z zahtevami zaščite pravic v digitalnih servisih.

Na tej poti je najpomembnejši Skupni informacijski sistem (Common Information System – CIS), ki v CISAC včlanjenim društvom prinaša orodja in standarde, ki so potrebni za to, da postanejo učinkoviti igralci v on-line svetu.

CISAC ne ščiti pravic ustvarjalcev zgolj s tehnološkega vidika. Veliko truda nameni tudi ključni vlogi koordiniranja aktivnosti avtorskih društev in pospeševanja njihovega ustanavljanja in razvoja. CISAC čuti močno predanost vsem regijam, ki jih zastopa. V Afriki in srednji ter vzhodni Evropi konfederacija uvaja strategije in tehnike projektnega vodenja, ki so delno navdihnjene z njegovim močno odobranim uspehom pristopa v azijsko-pacifiški regiji. Na enakih vodilih temelječa reorganizacija strategije na ibero-ameriškem področju se je začela julija 2002 in bi morala biti zaključena v letu 2003.

Hkrati CISAC velja za zaupanja vrednega posrednika v mednarodni skupnosti zaščite avtorskih pravic. CISAC vlaga veliko truda v povečevanje obojestranskega

razumevanja med ljudmi in ostalimi deležniki v tej skupnosti z namenom zblizevanja ljudi v političnih, ekonomskih in pravnih vprašanjih.

Skratka, CISAC se je prilagodil novemu svetu, a njegov namen ostaja enak kot doslej: da bi kar najbolje služil interesom 199 včlanjenih društev iz 103 držav pri zaščiti avtorskih pravic po vsem svetu. Veliko bo še potrebno storiti, da bo "ustvarjalcem dal, kar jim gre" in da se bo upr lažnim prerokom novega sveta, v katerem vidijo avtorsko pravico kot oviro ekonomskega uspeha. Ravno zaradi tega po uspešnem kongresu v Santiagu leta 2000, katerega moto je bil "ustvarjati v digitalnem svetu", organizatorji kongresa v Londonu ne bi mogli izbrati boljšega slogana kot je "posel kreativnosti".

WWW.CISAC.ORG

Jasno je, da svetovna skupnost potrebuje svetovno komunikacijo. Zahvaljujoč digitalni revoluciji je slednja postala realnost.

8. julija 2002 je bila objavljena tretja verzija CISAC-ovih spletnih strani s povečanim obsegom in kar je najpomembnejše, z enostavnejšim vmesnikom. Spletne strani so postale več kot obsežen arhiv dokumentov. Predstavljajo intuitivno oblikovan vir informacij o aktualnih zadevah v zvezi s CISAC-om, o njegovi sedanjosti, preteklosti in o avtorski pravici na splošno.

Spletne strani konfederacije vsebujejo globalno perspektivo na avtorsko pravico

“Digitalni svet bo prenesel moč nazaj v roke ustvarjalcev.”

Bernard Rose, filmski režiser
(Candyman) o napredku digitalne tehnologije

in na kolektivno uveljavljanje le-te. Na njih najdete informacije o najnovšem razvoju na področju mednarodne zaščite avtorskih pravic, o osnovnih načelih, na katerih slonijo pravice ustvarjalcev ali o delovanju društev za kolektivno zaščito avtorskih pravic. In nenazadnje, na straneh ne manjka informacij o aktivnostih samega CISAC-a.

Članicam CISAC-a služijo strani kot edinstvena platforma, ki vsebuje najrazličnejšo dokumentacijo, podatke, pogodbe in ostale za njihovo delovanje koristne informacije, bodisi za njihove kratkoročne operacije ali za dolgoročne strategije.

CISAC-ove nove spletne strani uvajajo tudi nova CISAC-ova orodja. Obnovljen je bil na primer SIS, CISAC-ov imenik avtorskih društev in v njih zaposlenih uslužbenec, ki tvorijo CISAC-ovo skupnost. Zahvaljujoč CISAC-ovim strokovnjakom pa nove strani vsebujejo tudi izboljšana orodja za iskanje.

Še več, cisac.org kot digitalno središče globalne skupnosti zaščite avtorskih pravic služi kot jedro, v katerem je mogoče izmenjati informacije, v katerem se je mogoče posvetovati o dnevnem redu sestankov in kjer je mogoče poiskati kontaktne podatke kolegov. Cisac.org je resnično stična točka rastoče skupnosti več kot 200 društev iz več kot sto različnih držav.

Razvoj sistema CIS

Da bi se CISAC prilagodil realnosti digitalne ere, si prizadeva, da bi njegove članice izkoristile prednosti in priložnosti, ki jih ponuja tehnološki razvoj in na ta način postale učinkoviti igralci v dobi interneta.

Najpomembnejši CISAC-ov projekt je Skupni informacijski sistem (Common Information System – CIS), glavni mednarodni kooperativni program na področju kolektivne zaščite pravic intelektualne lastnine on-line. CIS vsebuje mednarodne standardne kode za identifikacijo del in relevantnih udeležencev v kreativnem procesu in podpira globalno mrežo baz podatkov, ki vsebujejo veljavne informacije o zaščiti.

Zazrt v prihodnost se CISAC že pripravlja na naslednji korak hitre implementacije mreže CIS, s čimer bo omogočena globalna izmenjava veljavnih podatkov. ■

Orodja na področju glasbe

CISAC s pridom izkorišča prednosti novih tehnologij

Mednarodna standardna koda glasbenih del (The International Standard Musical Work Code – ISWC)

ISO odobril ISWC

Julija 2001 je ISO objavil ratifikacijo CISAC-ove ISWC, Mednarodne standardne kode glasbenih del, s čimer je postal ISWC z oznako ISO/15707 priznan kot enoten standard za identifikacijo glasbenih del po vsem svetu.

Zakaj ISWC?

S pomočjo sistema ISWC je mogoče vsakemu glasbenemu delu dodeliti unikatno identifikacijsko številko po standardu ISO, tako kot je ISBN unikatni identifikator za knjige ali ISSN za revije. Od prve podelitve ISWC kode skladbi "Dancing Queen" skupine Abba do danes je bilo podeljenih več kot šest milijonov ISWC kod.

Unikatna identifikacija pomeni, da je posameznemu delu dodeljena samo ena unikatna mednarodna številka (eno delo = ena številka; ena številka = eno delo). Termin "glasbeno delo" obsega tako nove kakor obstoječe glasbene kompozicije (od popevk do simfonij in jinglov), ne glede na medij (materialni ali kateri koli drugi) na katerem so zapisana.

Številka ISWC zagotavlja, da bodo glasbena dela po vsem svetu lažje prepoznavna – in da bo njihova uporaba bolj nagajena. Z omogočanjem hitrejših in preciznejših identifikacij del služi ISWC svojemu osnovnemu cilju: lažji izsleditvi honorarjev avtorjev, skladateljev in založnikov.

Številka ISWC omogoča nadaljnjo standardizacijo postopkov za izmenjavo informacij med v CISAC včlanjenimi društvi in hitrejših ter učinkovitejših distribucij avtorskih honorarjev. V prihodnosti bo na primer številka ISWC, prevedena v črtno kodo ali povezana z drugimi standardnimi številkami kot je Mednarodna standardna številka posnetka (International Standard Recording Code – ISRC) pripeljala do popolnoma avtomatskega razpoznavanja uporabe glasbe v katerem koli mediju. Opisana značilnost bo med drugim izredno poenostavila poročanje televizijskih in radijskih postaj o uporabi zaščitene avtorskih del.

Kako deluje ISWC?

Koda ISWC sestoji iz črke "T", ki ji sledi 9 cifer in kontrolna cifra, ki služi za zaščito pred dodelitvenimi napakami. Zdajšnji sistem ima kapaciteto ene milijarde kod in se lahko v prihodnosti po potrebi razširi.

Primer kode ISWC: T-034.524.680-1

Koda ISWC omogoča dostop do ključnih informacij o glasbenih delih: naslova, avtorjev besedil in skladateljev. Za ISWC pooblaščenice (eno ali več avtorskih društev) bodo imele možnost določiti kodo ISWC vsem glasbenim delom, ne glede na to, ali so avtorji del registrirani v kakšnem izmed 203 v CISAC včlanjenih društvih. V vsakem primeru pa je ISWC "molčeča številka", kar pomeni, da sama po sebi ne daje nobene informacije o zaščiti avtorskih pravic.

CISAC je postal mednarodna agencija za ISWC

Hkrati z ratifikacijo kode ISWC je ISO imenoval CISAC za Mednarodno agencijo za ISWC. V vlogi urada za registracijo bo CISAC pooblaščenim lokalnim ali regional-

nim agencijam ISWC posredoval serije kod, ki jih bodo lahko slednje samostojno podelile glasbenim delom in jih vključile v mrežo ISWC.

Sistem ISWC je zasnovan kot omrežje decentraliziranih baz podatkov, ki bodo služile kot vir informacij o vseh glasbenih delih s kodo ISWC. Glavna baza podatkov je CISAC-ova Baza za identifikacijo del (Works Identification Database – WID), s katero trenutno po pooblastilu CISAC-a upravlja Ameriško društvo avtorjev (ASCAP). Enako kot lokalne agencije tudi regionalne – kot na primer LatinAutor (za Latinsko Ameriko) ali DORD-DOC (za skandinavske države) – dopolnjujejo sistem ISWC z repertoarjem iz svojih baz podatkov.

Osrednji del sistema bo online ISWC iskalnik, ki bo uporabnikom omogočil online poizvedbe o informacijah o glasbenih delih iz baze kakor tudi takojšnje določanje ISWC kod, s čimer bo podvajanje popolnoma onemogočeno. Nenazadnje bo Mednarodna agencija ISWC skladno s pravili ISO sestavila navodila za javni dostop do informacij skega sistema ISWC.

Trenutno stoji 25 najpomembnejših avtorskih društev (število neprestano raste), vključenih v projekt, pred izzivom prispevati k zastavljenemu cilju: 80 odstotkom svetovnega repertoarja glasbenih del določiti kodo ISWC.

Foto: DigitalVision

Informacije o nosilcih zvoka in posnetkih (Sound Carriers and Recording Information – SCRI)

Trenutno je prototip mednarodne Informacije o nosilcih zvoka in posnetkih (SCRI) v fazi testiranja, ki ga izvaja v CISAC včlanjeno špansko avtorsko društvo SGAE. Končno verzijo je mogoče pričakovati konec leta 2002.

Glavni namen baze podatkov SCRI je:

- med članicami CISAC-a olajšati izmenjavo informacij na področju fonogramske reprodukcije
- društvom olajšati proces distribucije fonogramskih prihodkov iz tujine
- omogočiti vpogled v informacijo o označbi kopije na elektronski način
- omogočiti raziskave o uporabi repertoarja posameznih društev v tujini

Informacije o nosilcih zvoka in zvočnih posnetkih še naprej igra pomembno vlogo pri omogočanju, da društva za zaščito avtorskih pravic uspešno identificirajo dela.

Večina društev razpolaga z računalniško podprtimi indeksi, ki vsebujejo podatke o zvočnih posnetkih in so navzkrižno povezani z ustreznimi glasbenimi deli.

Glasbeno delo v obliki neotipljivega izdelka intelektualne lastnine, ki obstaja v glavi ustvarjalca, je mogoče identificirati le s pomočjo informacij o delu kot so unikatna koda, naslov dela in avtorji. To je glavni razlog za nujno standardizacijo informacij in podatkov o zvočnih posnetkih, ki je poenostavila proces izmenjave informacij o zvočnih posnetkih med avtorskimi društvi.

Mednarodna datoteka nosilcev zvoka in informacij o posnetkih, povezana z informacijami o glasbenih delih, omogoča društvom za kolektivno zaščito avtorskih pravic identifikacijo

glasbenih del s pomočjo standardizirane informacije o nosilcih zvoka in posnetkih. Njen namen je v distribuirano bazo podatkov zajeti vse informacije o kopijah (labelcopies), ki jih društvom sporoča celotna fonogramska industrija.

Mednarodne informacije o glasbenih delih (International Musical Works Information – WID)

Glavna baza podatkov o glasbenih delih je CISAC-ova Baza za identifikacijo del (Works Identification Database – WID), s katero trenutno po pooblastilu CISAC-a upravlja Ameriško društvo avtorjev (ASCAP).

WID je online shramba podatkov o glasbenih delih, ki omogoča identifikacijo glasbenih del, kakor tudi globalni sistem za upravljanje informacij o delih, njihovih avtorjih in lastnikih. Trenutno WID vsebuje več kot 2,13 milijona vpisov. Kot primarni pripomoček za določanje kod ISWC je WID real-time odlagališče podatkov in veljaven vir informacij o glasbenih delih, ki v CISAC včlanjenim društvom omogoča mednarodno razdelitev honorarjev na stroškovno najučinkovitejši način.

Glavni namen WID-a je:

- priskrbeti veljaven vir za identifikacijo glasbenih del
- nadomestiti "Fiche Internationale"; magnetno kartico, ki so jo doslej vsa avtorska društva uporabljala kot veljaven vir informacij o glasbenih delih
- društva obveščati o spremembah obstoječih zapisov o delih
- društva obveščati o delih, katerih avtorski deleži so v navzkrižju
- potrjevati registracije podzaložnikov ■

Povedali so

“Ljudem moramo pojasniti, da ni razlike med ilegalno izmenjavo datotek, prodajanjem piratskih kopij zadnjega albuma skupine Oasis ali krajo slednjega iz trgovine. Tatvina je tatvina, v vsakem primeru so oškodovani umetniki.”

Kim Howells, britanski minister za kulturo o boju proti piratstvu

“Pravo bogastvo vsakega naroda leži v energiji, bistroumnosti in kreativnosti njegovih ljudi. Pomembna naloga vlade je, da sodeluje s posamezniki, umetniki in podjetji z namenom vzgajanja in podpiranja kreativnosti v tržnem okolju, česar pomemben del so močni zakoni o avtorski pravici, ki jih je mogoče prilagajati času in tehnološkim spremembam.”

Tony Blair, britanski premier o kreativnosti in avtorski pravici

“Zdaj potrebujemo skupno akcijo svetovnih avtorskih društev ne samo z namenom, da bi izobrazili vlade, pač pa tudi državljane, tako da bodo razumeli, da je zaščita intelektualne lastnine temelj svetovne kulture in civilizirane družbe.”

John Lofrumento, direktor ameriškega društva ASCAP o potrebnih korakih za prihodnost

“Skupnosti in kulture nosijo odgovornost, da kljub ekonomskim ali tehnološkim spremembam poskrbijo za vzpodbujanje ustvarjalcev in zagotovijo primerno plačilo za njihove dragocene darove.”

Frances Preston, direktorica ameriškega društva BMI o skupni odgovornosti za avtorje

“Digitalna tehnologija lahko predstavlja mogočno grožnjo za avtorje, vendar je digitalna diseminacija njihovih del hkrati velika priložnost.”

Guy Fletcher, predsednik Britanske akademije skladateljev in tekstopisec o digitalni tehnologiji

Foto: DigitalVision

Madridska deklaracija

o zaščiti avtorskih pravic v Evropski uniji in na mednarodni ravni

V okviru španskega predsedovanja je SGAE prevzel pobudo, da v sodelovanju z Madridsko skupino oblikuje Deklaracijo o glavnih vprašanjih, o katerih trenutno teče razprava na evropskem in na nacionalnih nivojih: implementacija evropskih direktiv o e-trgovini in o avtorski ter sorodnih pravicah v informacijski družbi, digitalnem upravljanju pravic (Digital Rights Management – DRM), privatni reprodukciji, kolektivni zaščiti pravic, boju proti piratstvu, pogajanjih o sporazumu GATS o storitvah, Evropski listini o temeljnih pravicah.

Na sestanku v Madridu 3. junija 2002 sta Sociedad General de Autores y Editores (SGAE) in Groupement Européen des Sociétés d'Auteurs et Compositeurs (GESAC) potrdila pričujočo deklaracijo z naslovom "Madridska deklaracija o zaščiti avtorskih pravic v Evropski uniji".

Deklaracija je bila namenjena španskemu predsedstvu in pomembnejšim organom Evropske unije ter posameznih držav.

Na predlog SGAE je Mednarodna konfederacija avtorskih društev (CISAC) na generalni skupščini od 22. do 25. septembra 2002 v Londonu soglasno sprejela pričujočo deklaracijo z namenom razširitve njenega vpliva in željo, da bi na mednarodni ravni definirala principe zaščite avtorskih pravic. CISAC odkrito podpira pričujočo deklaracijo in močno vzpodbuja svoje članice, da jo razširjajo. Besedilo deklaracije objavljamo v celoti.

Madridska deklaracija o zaščiti avtorskih pravic v Evropski uniji in na mednarodni ravni

Upoštevali bomo pomembno vlogo, ki jo imajo avtorji in njihova dela v kulturnem življenju skupnosti in v mnogih sektorjih na področju izdelkov in storitev, ekonomske in družbene dimenzije v smislu pomembnega prispevka tako k bruto domačemu proizvodu kakor tudi k zaposlovanju državljanov držav članic Evropske unije;

Z ozirom na to, da bodo imeli avtorji in njihova dela enako pomembno vlogo pri kreaciji in razvoju informacijske družbe;

Upoštevali bomo izredno pomembnost, ki jo ima učinkovita zaščita avtorskih pravic pri doseganju omenjene vloge;

Upoštevali bomo, da predstavlja nedavna Direktiva 2001/29/EC o harmonizaciji določenih vidikov zaščite avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi, ki sta jo sprejela Evropski

parlament in Evropski svet 22. maja 2001, enega izmed osnovnih stebrov, na katerem bo slo-nela zaščita;

Upoštevali bomo, da bo zaščita, za katero se poteguje omenjena Direktiva, onemogočena, če ne bo podprta z ustreznim sistemom, ki bo prinašal odgovornosti in obveznosti posrednikom storitev v informacijski družbi, kakor so bile za-črtane v Direktivi 2000/31/EC o določenih pravnih vidikih storitev v informacijski družbi, še posebej elektronski trgovini na notranjem trgu, ki sta jo sprejela Evropski parlament in Evropski svet 8. junija 2000, in katere prilagoditveni rok je potekel 17. januarja letos;

Upoštevali bomo, da digitalno okolje ponuja avtorjem in njihovim organizacijam za zaščito avtorskih pravic nove možnosti, a hkrati prinaša velike izzive, zaradi česar je v kontekstu tehnoloških sprememb nujno potrebno okrepiti pomembno vlogo navedenih organizacij tako pri ubranem razvoju informacijske družbe kakor tudi pri zaščiti avtorskih vsebin;

Upoštevali bomo, da je nujno potrebno poudariti, da specifične značilnosti kolektivnega uveljavljanja avtorskih pravic običajno opravičujejo ekskluzivnost položaja kolektivnih organizacij vis-a-vis uporabnikom, tako da lahko imetniki pravic kakor tudi uporabniki dosežejo največjo korist v smislu zmanjšanja administrativnih stroškov, večjega zaslužka imetnikov pravic in pravne čistosti¹;

Upoštevali bomo, da piratstvo postaja vedno pomembnejši pojav, ki povzroča ekonomsko škodo tako avtorjem kakor tudi uporabnikom in splošni javnosti, in da je nujno potrebno najti učinkovite rešitve proti temu pojavu na mednarodni ravni, na ravni Evropske skupnosti in na nacionalni ravni, in da je v zvezi s tem potrebno začeti kampanje za informiranje in osveščanje javnosti;

Upoštevali bomo aktualno delo znotraj Evropske komisije glede digitalnega uveljavljanja pravic (DRM – Digital Rights Management), kolektivnega uveljavljanja pravic in piratstva;

Upoštevali bomo diskusije v Evropskem svetu glede načina obravnave avdio-vizualnih storitev v novem krogu pogajanj z WTO v luči revizije sporazuma GATS in potrebe po ohranjanju kulturne raznolikosti;

Upoštevali bomo člen 17.2 Evropske deklaracije o temeljnih pravicah v zvezi z intelektualno lastnino in morebitno vključitev slednje v Pogodbo Evropske unije, s tem da člen 6 že vsebuje pravno podlago za omenjeno vključitev, saj se sklicuje na "Evropski sporazum o zaščiti človekovih pravic in osnovnih svoboščin", kakor

tudi na konstitucionalne tradicije in splošna načela držav članic;

Upoštevali bomo, da bo razprava o Konvenciji o prihodnosti Evropske unije, ki bo potekala leta 2002, ponudila življenjsko priložnost za vključitev Konvencije o osnovnih pravicah Evropske unije v Pogodbo Evropske unije.

Avtorji in njihovi predstavniki:

1. **Odločno zahtevajo od držav članic**, da ob privzemanju Direktive 2001/29/EC o harmonizaciji avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi v njihovo domačo zakonodajo ne dopustijo nobenih novih izjem v zvezi s pravico reproduciranja, distribucije ali javne priobčitve. Sočasno morajo države članice v luči novega digitalnega okolja preveriti razloge za obstoječe izjeme skladno s tristopenjskim testom, ki ga določa člen 5.5. omenjene Direktive, ki mora biti vključen v nacionalne zakonodaje, da bi lahko zagotovil upoštevanje izjem le v primernih situacijah. Načeloma pa bi morale države članice v vsakem primeru izjem ali omejitve uzakoniti pravično nadomestilo v prid avtorjem.

Nadalje priporočajo, glede na pravno zaščito tehničnih ukrepov, da je potrebno ob kakršni koli intervenciji držav članic skladno s členom 6.4 omenjene Direktive upoštevati vse pogoje določene v Direktivi in da je v vseh primerih absolutno potrebno predhodno posvetovanje vseh udeleženih strank.

2. **Menijo, da je tako za njihove kakor tudi za interese in pravice kulturne industrije** vitalnega pomena, da se posebna pozornost nameni težavam učinkovitega varovanja avtorske pravice v digitalnem okolju v nacionalnih zakonodajah in prilagoditvi Direktive 2000/31/EC o elektronski trgovini, ki zahteva zgraditev primernega sistema obveznosti za posrednike storitev, ki poslujejo v takšnem okolju, in implementaciji omenjene Direktive o elektronski trgovini na način, ki bo spoštoval črko in duh njenih določil.

Menijo, da je za pravilno implementacijo oprostitev obveznosti, kakor jih določa Direktiva o elektronski trgovini, nujno na nacionalni ravni uvesti izvensodne postopke za odkrivanje in odstranjevanje nezakonitih vsebin in da je nujna skladnost postopkov v vseh državah članicah.

Poudarjajo, da mora biti Direktiva o elektronski trgovini dopolnjena z učinkovitimi orodji, ki bodo imetnikom pravic zagotavljala

¹ Glej odgovor E-2255/96, ki ga je 12. novembra 1996 v imenu Sveta podal gospod Monti na pisno vprašanje glede konkurence med društvi za kolektivno zaščito avtorskih pravic (OJEC No.C 105/4)

pridobitev informacij o nezakonitih vsebinah in učinkovito varovala legitimne interese avtorjev, ki jih zastopajo.

3. Z Evropsko komisijo delijo skrb za oblikovanje digitalnega okolja, ki bo zagotovilo tako učinkovito zaščito del kakor tudi enostaven in odprt dostop uporabnikom. V tem kontekstu menijo, tako v luči tistih, ki dovoljujejo kontrolo uporabe del kakor v luči onih, ki dovoljujejo njihovo identifikacijo, da so DRM-ji nujno potrebna orodja za zaščito digitalnih pravic in da je uporaba slednjih nujen dodatek k pravnim okvirjem, določenim z Direktivo 2001/29/EC o harmonizaciji avtorske in sorodnih pravic z informacijsko družbo.

Poudarjajo, da morajo DRM-ji zadovoljevati številne tehnične kriterije kot so učinkovitost, varnost, prilagodljivost različnim kategorijam vsebin in poslovnim modelom, svetovna kompatibilnost, mednarodna izvedljivost in ekonomska dostopnost. Temeljiti morajo na konsenzu relevantnih sektorjev. Proces normalizacije DRM-jev mora biti vzpodbujen na prostovoljen in odprt način.

Vztrajajo, da podpiranje DRM-jev ne sme postavljati pod vprašaj nobenega izmed temeljnih načel avtorske pravice in nujnosti kolektivnega uveljavljanja pravic, ki izvirajo iz avtorskih del. Nasprotno, organizacije za kolektivno zaščito avtorskih pravic so nujno potrebne zaradi tega, da zagotovijo ustrezno nagrajevanje avtorjev in zaščite njihovih pravic, kakor tudi zaradi tega, da uporabnikom zaščitene avtorske del omogočijo učinkovito pot za pridobitev dovoljenj. Torej, društva za kolektivno zaščito avtorskih pravic so nujno potrebna za ubran razvoj informacijske družbe.

Menijo, da je nujno potrebno ohraniti sisteme za določanje nadomestil kot neizogiben dodatek k izjemam avtorjeve ekskluzivne pravice reprodukcije, kajti v neki meri DRM-ji morda ne bi zagotovili primernega nadomestila avtorjem in nosilcem pravic za uporabo njihovih del, hkrati pa se bodo v prihodnosti pojavili novi vzporedni viri osebnih kopij, kot na primer nezaščiteni viri, radio in televizija, itd.;

4. Menijo, da so kolektivna društva učinkovite organizacije, ki so jih ustanovili imetniki pravic z namenom uveljavljanja svojih pravic s področja intelektualne lastnine in poudarjajo, da v posamezni državi ne bi smelo obstajati več kot eno društvo za določeno kategorijo pravic; alternativne kolektivne organizacije praviloma zvišajo administrativne stroške zaščite in oslabijo pogajalski položaj vis-a-vis skupinam uporabnikov. Kolektivna administracija prinaša ugodnosti tudi uporabnikom zaščitene avtorske del, saj lahko na enostaven, priročen in najbolj ekonomičen način pridobijo dostop do del, ne da bi se jim bilo potrebno dogovarjati s celo vrsto različnih entitet.

Poudarjajo, da morajo društva za kolektivno zaščito avtorskih pravic delovati skladno z nacionalnimi zakoni in z Evropskim zakonom o

konkurenci (European competition law), ki sta ga uveljavila Prvostopenjsko sodišče (Court of First Instance) in Sodišče Evropske skupnosti (Court of Justice of the European Communities), kar predstavlja okvirje za njihovo osnovno delovanje in za relacije z njihovimi člani in uporabniki njihovih repertoarjev.

Izražajo željo, da bi sporočila Komisije o zaščiti avtorskih pravic omogočila različnim deležnikom boljše informiranost o kolektivni zaščiti avtorskih pravic in predvsem potrebne pogoje za njeno učinkovito delovanje.

5. Menijo, da mora Evropska unija nemudoma reagirati proti digitalnemu piratstvu in kroženju nelegalno reproduciranih del z uvedbo strogih ukrepov zakonske, preventivne in tehnološke narave in z implementacijo zastraževalnih sankcij z udeležbo evropskih in nacionalnih policijskih oblasti pri preganjanju tovrstnega kriminala.

Poudarjajo, da se slednje v enaki meri nanaša tako na on-line eksploatacijo kakor tudi na izdelovanje in razpečevanje fizičnih kopij in da sama določila Direktive o elektronski trgovini ne zagotavljajo preprečitve obstoja tovrstnega piratstva.

Od Evropske unije in držav članic zahtevajo, da institucijam za kolektivno zaščito pravic zagotovijo pravna sredstva, ki bi omogočala njihovo učinkovitost pri pregonu dejanj proti intelektualni lastnini in tudi mehanizme, ki bi omogočali povračilo kakršne koli s takšnimi dejanji povzročene škode. V tem kontekstu je nujno potrebno okrepiti bistvo zakonov in z njimi povezano prakso v zvezi s postopki prijave in pregona kriminala, kakor tudi v zvezi z uporabo kaznovanih sankcij proti kriminalnemu dejanju piratstva.

Vztrajajo, da Komisija pospeši uvedbo predlagane Direktive proti piratstvu.

Priporočajo, da Evropska unija kot del pogajanj z državami kandidatkami za vstop v Evropsko unijo iz srednje in vzhodne Evrope zagotovi, da njihovi zakoni in praksa omogočijo trdne temelje za uničenje piratstva in zaščito avtorskih pravic na visokem nivoju.

Priporočajo neprestano organizacijo kampanj za utrjevanje družbene zavesti in uvedbo izobraževalnih in preventivnih programov v zvezi s škodljivim vplivom piratstva na sposobnosti in intelektualni napor ustvarjalcev.

6. Menijo, da so glasbeni in avdio-vizualni izdelki in storitve kulturni in lingvistični instrumenti naših družb, ki vsebujejo ideje in vrednote, torej ne morejo biti obravnavani na enak način kot ostali izdelki in storitve. Globalizacija in liberalizacija ekonomije ne sme povzročiti izgube pluralizma idej in ustvarjalnega izražanja. Javna politika Unije na področju glasbe, avdio-vizualnih medijev in ostalih sektorjev kulture bi morala evropskim delom zagotoviti dostop do evropskega trga in javnosti povečati izbiro. ■

Resolucija za zagotovitev pestre izbire ter močne podpore nacionalnim kulturnim in lokalnim medijem

Ustvarjalci ne morejo živeti in napredovati v osamljenosti. Da bi se lahko razvijali, morajo imeti na voljo raznovrstne kanale, ki jim omogočajo dostop do potencialnega občinstva in interakcijo z njim. Vsakršno zmanjšanje obsega izbire lokalnih in nacionalnih kanalov ima lahko za posledico edino negativni učinek na lokalno kreativno okolje.

To je še posebej pomembno na področju glasbe, pri kateri je interakcija med ustvarjalci in poslušalci odvisna od raznovrstnih elektronskih medijev.

Kljub povečanemu številu programov kot posledici deregulacije obstaja v mnogih državah malo znakov povečanega obsega izbire. Celo v državah z javnimi radijskimi in televizijskimi postajami obstajajo dokazi, da so omenjeni mediji reagirali na novo kompetitivno okolje z zmanjšanjem obsega izbire oddajane glasbe.

Skladno z navedenim trendom je neizogibno, da vlade na eni strani zagotovijo široko izbiro (in s tem kulturno raznolikost), na drugi strani pa podprejo lokalno in nacionalno ustvarjene glasbene, avdio-vizualne, dramske in literarne programe.

Sredstva za doseg omenjenih ciljev bodo v posameznih državah zagotovo različna, vendar lahko kljub temu identificiramo nekaj zakonskih orodij. V primerih, kjer manjšim jezikom grozi izključitev iz medijskih kanalov (na primer izključitev pesmi z besedili v omenjenih jezikih), bi bila nujna neke vrste regulacija deleža. Pogoji za javno oddajanje in za izdajanje distribucijskih dovoljenj bi morali vsebovati navedeno odgovornost. Stalno spremljanje dejanske vsebine lokalnih medijskih kanalov bi lahko ravno tako pospešilo javno razpravljanje o zadevah, povezanih s pestrostjo izbire in raznolikosti.

Mednarodna konfederacija društev avtorjev in skladateljev (CISAC), ki se je sestala na generalni skupščini 24. in 25. septembra 2002, odločno podpira zgoraj navedeno pozicijo avtorjev, zastopanih v CIAM in CIADLV.

V CISAC včlanjena društva morajo svojim vladam odločno priporočiti:

- a) da naj pazljivo spremljajo stanje
- b) da naj v primernem obsegu implementirajo pravna in druga sredstva tako za zagotovitev dostopa do nacionalno proizvedenih glasbenih, avdio-vizualnih, dramskih in literarnih programov in izdelkov kakor tudi za zagotovitev dostopa raznolikih kulturnih izražanj do lokalnih in nacionalnih medijev. ■

Zlate medalje CISAC-a

Prestižne nagrade kreativnosti

Ena izmed svečanih priložnosti bienalnega Svetovnega kongresa CISAC-a je podelitev CISAC-ovih zlatih medalj, ki jih prejmejo izjemni, visoko ugledni umetniki; bodisi zaradi njihovega izjemnega prispevka k paleti del določenega umetnostnega področja, ki ga pokriva CISAC, ali zaradi izjemnega truda, ki so ga vložili v izboljšanje storitev in zaščite soustvarjalcev.

Letos so prejemniki zlatih medalj dobro znana imena: John Boorman, slavni režiser, ki je v svoji že več kot 35 let trajajoči karieri med drugim ustvaril filme Point Blank, Deliverance in The General; Maureen Duffy, plodovita pisateljica, pesnica in dramska ustvarjalca; Paddy Maloney, ki je po več kot 40 letih koncertov in snemanj albumov skupaj s skupino The Chieftains še vedno poln ustvarjalne moči; umetnik Peter Blake, ki je verjetno najbolj znan po oblikovanju naslovnice za glasbeni album skupine The Beatles: Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band, sicer pa je svoja dela razstavljal na mnogih mednarodnih razstavah, nazadnje v galeriji Tate Liverpool; Sir George Martin, ki je v 48 letni karieri ustvaril več kot 700 posnetkov, tako da njegov uspeh ostaja nedosegljiv tako z vidika kritikov kot tržnega uspeha.

Med prejemniki zlatih medalj iz preteklih let najdemo režiserja Souleymana Cisséja, senatorja Edwarda Kennedyja, češkega predsednika in avtorja Vaclava Havla, režiserja Fernanda Truebo in založnika Sir Leslija Booseya.

Zlata medalja že po svoji obliki podžiga intelektualno ustvarjanje in izraža testimonij CISAC-ovega poslanstva služiti avtorjem. Zadnja stran medalje predstavlja angeliko, tradicionalni simbol inspiracije. Legenda pravi, da so angelike najprej rasle pri Hipokrenovem studentu, ki so ga muze izbrale za eno svojih najljubših bivaljš. Pesniki so tja hodili po navdih. Prednja stran medalje pa simbolizira sonce Apolona, boga poezije, glasbe in umetnosti. Sončni žarki v obliki lire, ki predstavlja glasbo, so kombinirani s Pegazovimi kopiti, simboli neustavljivega leta pesniškega genija – v medaljo povezani simboli tako resnično odsevajo rojstvo kreativnosti in vznemirljivost navdiha.

Peter Blake

Slava je breme, ki ga izkusi le redko kateri moderni umetnik, življenje letošnjega prejemnika zlate medalje pa spremlja že skoraj štirideset let.

Rodil se je v Kentu in leta 1956, ko se je z Rock n Rollom začela revolucija popularne kulture, diplomiral na Kraljevem umetnostnem kolidžu. Njegova dela so postajala vedno bolj cenjena v obdobju, ko so se petdeseta dobesedno prelila v šestdeseta. Leta 1963 je prvič samostojno razstavljal. Njegovo delo je podpiral takrat televizijski režiser Ken Russell, inspiracijo pa je vedno pogosteje dobival v ikonah popularne glasbe, dokler ga niso navsezadnje The Beatles izbrali za oblikovalca naslovnice njihovega kalupe razbijajočega albuma "Sgt Pepper".

Barve, kolaži, cigaretné škatljice, igranje... Vse te stvari so igrale pomembno vlogo pri izlivih njegove kreativnosti. Od konca šestdesetih do konca sedemdesetih so razstave njegovih del obkrožile svet: Amsterdam, Hamburg, Bruselj, Arnhem. Potem je življenje v vrveža polnem Londonu zamenjal za desetletje v ruralnem svetu, kjer se je potopil v teme otroštva in adolescence. To njegovo obdobje je kulminiralo v letu 1981, ko je razstavljal po celotnem Združenem kraljestvu. Istega leta je bil imenovan za Kraljevega akademika.

Leta 1983 je prejel CBE in postavil retrospektivno razstavo v londonski galeriji Tate, ki jo je bilo mogoče videti tudi v Hanovru. Leta 1985 je oblikoval naslovniko singla "Do They Know It's Christmas" v izvedbi Band Aid. Leta 1994 je postal tretji pridružen umetnik Nacionalne galerije, leta 2002 pa ga je britanska kraljica zaradi zaslug na področju umetnosti proglasila za viteza.

Zaradi širine njegovega dela, pionirske vloge pri izumu pop umetnosti, zagovarjanja napredka, širokosrčnega podpiranja javnih iniciativ kot je ustanovitev Tate Britain, predvsem pa z namenom proslavitve njegovega izjemnega talenta, je Svetovni kongres CISAC-a svojo zlato medaljo podelil likovnemu umetniku Sir Peteru Blaku.

John Boorman

Če se filmski režiser lahko pohvali s šestimi nominacijami za oskarja, s položajem voditelja Britanskega filmskega inštituta in predsednika Irskega filmskega odbora, je jasno, da so njegovi uspehi vredni premisleka. In če isti režiser pove, da je "delanje filmov proces pretvarjanja denarja v luč in nazaj v denar," je jasno tudi, da je mož realist.

Njegova dosežkov polna kariera sega štirideset let nazaj. Začela se je s televizijo in se premaknila na veliki zaslon z njegovim režiserskim prvencem filma "Catch us if you Can". V 60. in 70. letih je utrdil svoje ime s filmskimi uspešnicami kot sta "Point Blank" in "Deliverance".

Zanj so filmi "odlagališče mitov – alternativna zgodovina nerazkritih zgodb". Ključ njegovega uspeha je nadaljevanje filmske tradicije in vizualni instinkt, s katerim je v 80. letih utrdil svoj ugled s filmom "The Emerald Forest". Za film "Excalibur" je prejel zlato palmo v Cannesu, "Hope and Glory" iz leta 1987 pa je bil po vsem svetu proglašen kot njegov najboljši film doslej.

Leta 1993 mu je francoska vlada izkazala najvišjo možno čast in ga proglasila za "Chevalier de l'Ordre des Artes et Lettres", naslednje leto pa je postal CBE za dosežke na področju filma. Njegovo delo v devetdesetih je kulminiralo v filmu "The General" – resnični zgodbi o irskem šefu kriminalcev Martinu Cahillu. Med drugim mu je ta film prinesel nagrado za najboljšo režijo v Cannesu.

Za neodvisnost njegovega duha, vizualni talent, pripravljenost tvegati v mainstreamu filmskega ustvarjanja in za ugled, ki so ga njegove sposobnosti prinesle britanskemu filmskemu ustvarjanju, je Kongres podelil zlato medaljo za film britanskemu režiserju Johnu Boormanu.

Letošnji dobitniki prestižnih zlatih medalj CISAC-a ▶

Foto: Doug Mackenzie

The Chieftains

Za skupino glasbenikov, ki so osredotočeni na glasbo namesto na besedila, verjetno ni nenavadno, da je dosegla tako velik mednarodni (v pravem pomenu besede) ugled. Samo letos so igrali v na videz tako nezdružljivih krajih kot so Hong Kong, Milano, Kuala Lumpur, Chicago, Singapur, in Hollywood Bowl v Los Angelesu. Njihovo mojstrstvo keltske glasbe jim zagotavlja dobrodoščilo na katerem koli koncu sveta.

Od leta 1963 se je skupina trudila ljubezen, znanje in tradicijo irske glasbe dodatno navdihniti s svojo kreativnostjo, ki je omogočila, da njihova glasba lahko komunicira z vedno več občinstvi že več kot štiri desetletja. Do leta 1975 je skupina prejela prvega oskarja za svoje delo pri glasbi za film "Barry Lyndon" in premagala skupine kot so Led Zeppelin in Rolling Stones v tekmovanju za skupino leta britanske revije "Melody Maker".

Tri leta kasneje je njihov sedmi album prejel nominacijo za grammyja, nominiran je bil tudi njihov deveti album, isto leto pa so bili izbrani za igranje papežu Janezu Pavlu II. med njegovim obiskom v Dublinu. Leta 1983 so bili na povabilo "House Speakerja" prva skupina, ki je v živo igrala pod rotundo kapitola v Washingtonu. Leta 1987 in 1988 so sledile nove nominacije za grammyja, v Ameriki pa so se vedno pogostejše pojavljali v televizijskih oddajah kot sta "Today" in "Saturday Night Live".

Leta 1991 so prejeli grammyja za album "An Irish Evening", leta 1992 pa je blestel album "Another Country", v katerem so iskali povezave med ameriško in irsko glasbo. "Celtic Harp" je zmagal leta 1993, "Santiago" leta 1997, njihov najbolje prodajani album "The Long Black Veil" pa vsebuje nagrajeno skladbo v sodelovanju z Van Morrissonom.

Za njihove unikatne dosežke, kontinuirano revitalizacijo čudovite tradicije, mednarodno promocijo keltske dediščine, nezmotljiv čut obnavljanja in predvsem za njihovo razumevanje univerzalnosti dobre glasbe, je Kongres podelil zlato medaljo za glasbo kraljem irske tradicije – The Chieftains.

Letošnji kongres se je začel z gala banketom, na katerem so izjemnim umetnikom podelili zlate medalje.

Maureen Duffy

Nekoč poimenovana "vsestranska kraljica avtorskih pravic" se lahko pohvali tudi z izjemno količino kreativnega pisanja: 28 objavljenimi deli s področja leposlovja in stvarne literature, petimi zbirkami poezij in šestimi dramami. Njenih "najboljših deset" pokriva osupljivo širino in globino poznavanja in inspiracij – vključno s tremi romani, v katerih raziskuje svojo fascinacijo z Mestom, deloma kot sta "Restitution", "The Erotic world of Faery", ali njenima biografi-jama Aphre Behn in Henryja Purcella.

Pisanje je zanjo "obvezna in neizogibna dejavnost", alternativni svet, ki ga prepleta z realnostjo – z realnostjo, ki zahteva zavedanje "politike, etike in estetike". Med drugim je pisala, vodila kampanje in javno govorila o pomembnosti pravic vseh avtorjev in o izživih, s katerimi se še posebej srečujejo ženske pisateljice.

S kolegi pisatelji, med katerimi je bil tudi pokojni Ted Willis, je ustanovila Društvo za zaščito pravic pisateljev, je namestnica predsednika Britanskega odbora za avtorske pravice in Evropskega kongresa avtorjev, je članica Kraljevega društva za literaturo. Poučarja moč lingvistične dediščine angleškega jezika, s katero se neposredno ukvarja v knjigi "England – the making of the myth".

Za njeno pripravljenost razdajanja izven svoje kariere, izzivanja pravnih krivic in neprestanega prizadevanja za izboljšanje delovnega okolja pisateljev, za vpogled v stanje človeštva, ki so ga prinesla njena dela in za podpiranje vseh pisateljev in njihovega mojstrstva, je zlato medaljo CISAC-a za literaturo prejela Maureen Duffy.

George Martin

Ko je začel svojo sijajno kariero, je bil izraz "producent plošč" popolnoma neznan. Obstajali so menedžerji, ki so pevcem izbrali materiale in včasih nadzorovali snemanja, praviloma pa je bil snemalni proces le redko kaj več kot mehanični ali električni zajem običajne žive izvedbe.

Potem pa je leta 1962 od blizu spoznal glasbo štirih mladih mož iz Liverpoola. Naslednjih sedem let je kot producent, aranžer in mentor njihovim posnetkom vdihnil svojo kreativno energijo in nastala je tako močna in slavna kombinacija, da so ga začeli klicati "Peti Beatle".

Poleg dela z britanskimi "slavnimi štirimi" je usmerjal tudi kariero nekaterih drugih britanskih umetnikov kot so Cilla Black, Gerry and the Pacemakers in Billy J Kramer. V ZDA je produciral albume raznolikih izvajalcev kot so Mahavishnu Orchestra in Neil Sedaka ter za celo vrsto glasbenikov skupine "America".

Poleg dela v studiu se je neutrudno ukvarjal z dobrodelnimi akcijami, vključno z "Music Therapy" in "Brits School". Produci-ral je novo verzijo Dylana Thomasa "Under Milk Wood" z Anthonyjem Hopkinsom, pred kratkim pa tudi svojevrsten poklon Gerschwinovi glasbi z Larryjem Adlerjem in celo vrsto drugih mednarodnih zvezd.

Za njegovo delo ambasadorja britanskega ustvarjanja glasbe, za njegov pomemben prispevek na področju zvočnega snemanja, za njegovo podporo glasbenikom, širino pogle-da in predvsem za razdajanje svoje kreativnosti v pomoč karieram tako velikega števila talentiranih glasbenikov, je Kongres podelil zlato medaljo za glasbo Sir Georgeu Martinu.

Foto: Doug Mackenzie

Življenjepis

Prof. Christian Bruhn

predsednik CISAC-a

17. oktobra 1934 sta v Wentorfu blizu Hamburga Max in Martha Bruhn dobila prvega otroka, krepkega malega dečka, in ga poimenovala Hans Christian. Ko se je deček pri štirih letih z igranjem na družinski klavir začel utapljati v romantičnih tercetnih fantazijah, njegova ljubeča mati ni imela druge izbire kot poskrbeti za to, da otrok čimprej pridobi odlično glasbeno izobrazbo. Note se je naučil brati mnogo prej kot abecedo.

Mati in njena dva otroka Christian in Cornelia so vojno preživel v Carinthiji, kjer se je v Christiana močno vtisnila avstrijska ljudska glasba, za katero pravi, da ima nanj še danes močan vpliv.

Po vrnitvi v Hamburg je ustanovil šolski orkester in kasneje študiral kompozicijo, klavir in klarinet. Profesor Ernst Gernot Klusmann, ki mu je med urami dovolil igrati njegove zgodnje skladbe, mu je napovedal svetlo prihodnost v svetu glasbenih hitov. Sledil je čas turnej v vlogi pianista v različnih jazz zasedbah, ki se je leta 1965 zaključila v Münchnu, kjer Christian še danes živi. V bavarski prestolnici je podnevi najprej kot prostovoljec, kasneje pa kot aranžer in producent delal v studiu proizvajalca plošč, noči pa je preživel ob igranju jaza v Schwabingu, da bi zaslužil dovolj za preživetje. "Takrat sem bil precej suh," pravi.

Leta 1959 je na Luksemburškem festivalu pesmi spoznal berlinskega založnika Petra Meisla. Njuno srečanje je preraslo v tesno sodelovanje. Skupaj sta ustanovila podjetje Hansa-Musikproduktion in v letih, ki so sledila, postala najboljši tim neodvisnih producentov v Nemčiji.

Christianu Bruhnu je dvakrat uspelo zmagati na legendarnem Nemškem festivalu pesmi v Baden-Badnu: leta 1962 s Zwei Kleine Italiener (Cornelia Froboess) in leta 1964 z Liebeskummer lohnt sich nicht (Siv Malmquist).

V vseh teh letih je Christian Bruhn sodeloval praktično z vsemi uglednimi izvajalci. Katja Ebstein je bila tretja na Evroviziji leta 1970 z Wunder gibt es immer wieder; celo desetletje je bil avtor in glasbena zavest Mireille Mathieu, tako da je odgovoren za njene velike hite v nemškem jeziku. Napisal je nesmrtno Marmor, Stein und Eisen bricht za Drafi Deutscher in evergrine Heidi in Aus Böhmen kommt die Musik za Gitti & Eriko.

Napisal je več kot dva tisoč melodij in kakšnih sto glasbenih podlag za oglaševanje (Milk, die zarteste Versuchung) in sto otroških pesmi. "Te so moja najbolj osebna dela," pravi, in se s hvaležnostjo spominja svetovno znanega pisatelja za otroke Jamesa Krüsa, katerega pesmi je uglasbil za nanizanko James' Tierleben.

Leta 1981 se je marljivi skladatelj pridružil Nadzornemu odboru nemškega društva GEMA in na podlagi bogatih izkušenj varoval interese svojih kolegov. Slednji so ga leta 1991 izvolili za predsednika Nadzornega odbora. Leta 1993 je prejel prstan Paula Linka, sledilo je mnogo drugih nagrad. Leta 2002 je postal profesor.

Septembra 2000 je bil Christian Bruhn na kongresu CISAC-a v Santiagu de Chile izvoljen za namestnika predsednika CISAC-a, Mednarodne konfederacije avtorskih društev. Na 43. kongresu CISAC-a septembra 2002 pa je bil izvoljen za predsednika CISAC-a, na katerega mestu je nasledil Jean-Loup Tournierja.

Hobiji Christiana Bruhna so med drugim literatura, vožnje z vlaki, likovne umetnosti, hoja, lepo vreme, plavanje in dobra glasba za televizijo. Vedno je poln idej in pogosto ga navdihnejo dobra besedila, bodisi jutraj v kopalnici, opoldan v letalu ali zvečer ob koncertnem klavirju. Od svojih skladb ima najraje "Meine Welt is die Musik" (Glasba je moj svet), kar o njem pove v glavnem vse, kajne? ■

Življenjepis

Victor Hugo Rascón Banda

podpredsednik CISAC-a

Pisatelj, odvetnik in poslovec. Študiral na Pravni fakulteti na Mehiki nacionalni avtonomni univerzi, kjer je pridobil diplomu, magistrirjal in doktoriral iz ustavnega prava. Diplomiral na Splošni višji šoli v Chihuahui, kjer je študiral španščino in literaturo.

Delal je kot učitelj na vseh stopnjah šolstva vključno z univerzo in kot javni uslužbenec, ki je zastopal Mehiko na mednarodnih konferencah organizacij WIPO in UNCTAD. Več kot dvajset let je vzporedno opravljal dva poklica: bil je dramatik in scenarist za radio in televizijo in menedžer bančnih institucij.

Njegove družbeno in politično kritične igre in literarna dela, ki so požela pomembne nacionalne in mednarodne nagrade, govorijo o imigrantih, tihotapljenju drog, finančnih krizah, gverilah in urbanem nasilju. Vsa ta

dela so predstavljala Mehiko na mednarodnih festivalih v ZDA, Kostariki, Kolumbiji, Čilu, Venezueli, Španiji, Nemčiji in Belgiji.

Napisal je romane (Contrabando in Volver a Santa Rosa), filmske scenarije (Días Dificiles, Morir en el Golfo, Play Azul, Jóvenes Delincuentes, La Muerte del Padre Pro). Njegove v Mehiki in na tujem najpogosteje uprizarjane igre, ki temeljijo na dejstvih iz realnosti in na obstoječih sodnih procesih, so Los Ilegales, Los Ejecutivos, Contrabando, La Malinche, Homicidio Calificado, Armas Blancas, Fugitivos in La Mujer que Cayó del Cielo.

Trenutno je doživljenjski član Mehike akademije za kinematografske umetnosti in znanosti, kjer opravlja delo zakladnika. Je član koordinacijskega komiteja Mehike dramske akademije in svet-

nik Nacionalnega kulturnega in umetnostnega sveta.

Leta 1999 je bil izvoljen za predsednika Mehikega društva pisateljev, v katerem je vzpodbudil pomembne pravne reforme za izboljšanje mehiškega Zakona o avtorski pravici, Zakona o kinematografiji in Zakona o radiu in televiziji. Kot borec za avtorske pravice aktivno sodeluje pri obrambi mehiških avtorskih društev pred nedavnimi finančnimi reformami, ki so z ukinitvijo izjemnega položaja avtorjev okrnile njihove pravice.

Od leta 1999 je koordinator mehiške delegacije Bilateralnega komiteja Mehike in ZDA za vzpodbujanje kinematografske industrije.

Leta 2001 je bil izvoljen za predsednika Federacije društev pisateljev (FEDRA), ki združuje društva pisateljev Brazilijske, Argentine, Čila, Urugvaja in Mehike. ■

Avstrijsko društvo AKM

Tako kot ni presenetljivo, da je zgodovina društva AKM tesno povezana z razvojem avtorskega prava in varovanja intelektualne lastnine, tudi ni naključje, da so se prizadevanja za ustanovitev AKM-a začela kmalu po objavi zakona o varovanju intelektualne lastnine 26. decembra 1895 v času cesarja Franza Josefa.

Takrat so bili namreč postavljeni zakonski temelji za varovanje intelektualne lastnine na področju literature in glasbene umetnosti, čeprav je bilo znanim skladateljem, avtorjem besedil in založnikom jasno, da je praktično izvajanje zaščite posameznih avtorjev v takratnih pogojih komaj mogoče. Vendar so prav ti samoiniciativni in energični ljudje pod vodstvom glasbenega založnika Josefa Weinbergerja ustanovili neke vrste organizacijo za samopomoč: Družbo avtorjev, skladateljev in glasbenih založnikov. Ustanovitvena skupščina organizacije je bila 5. decembra 1897; Josef Weinberger je bil izvoljen za prvega predsednika, podpredsednik je postal skladatelj in dirigent Eduard Kremser. Ostali v upravnem odboru izvoljeni člani pa so bili med drugimi tekstopisec Victor Léon, skladatelj Richard Heuberger in založnika Adolf Robitschek ter Bernhard Herzmansky.

Cilj oziroma namen društva AKM je bil predvsem varovanje materialnih interesov svojih članov in skrb za to, da so organizatorji javnih glasbenih prireditev za uporabo glasbenih del prispevali vnaprej dogovorjeno nadomestilo, ki bi ga AKM razdelil med svoje člane. Hkrati si je društvo že na samem začetku zadalo nalogo podpirati interese svojih članov in v okviru finančnih zmožnosti skrbeti za njihovo pokojninsko zavarovanje in jih v nujnih primerih finančno podpirati. Cilj in namen društva se vse do danes nista spremenila.

Kljub močnim prizadevanjem AKM-a, da bi izobrazil uporabnike glasbenih del, ki

so se vztrajno upirali plačevanju, je AKM-u uspelo skleniti pogodbe le z majhnim številom uporabnikov, tako da je moral na sodiščih vložiti množico tožb proti kršiteljem avtorskih pravic. Hkrati se je kmalu pokazala potreba po vzpostavitvi po vsej državi razvejanega sistema kontrole in prav ta decentralizirana organizacija zbiranja nadomestil je še danes bistveno zagotovilo za natančno odmero avtorskih honorarjev, ki izvirajo iz javnih prireditev.

Učinkovitost in prodornost AKM-a sta se kmalu razvedeli med glasbenimi avtorji in založniki, tako da se je članstvo hitro povečevalo: iz 227 leta 1898 na več kot 13.000 danes. Kake tri mesece po ustanovitvi je v AKM vstopil tudi Johann Strauß.

AKM je zgodaj začel sklepati pogodbe o medsebojnem zastopanju s sestrskimi avtorskimi društvi iz drugih držav. Po eni strani so tako lahko organizatorji prireditev pridobili dovoljenja tudi za uporabo tujega repertoarja, po drugi strani pa je bila zagotovljena zaščita pravic in izplačilo honorarjev avstrijskim avtorjem, katerih dela so bila izvedena v tujini. AKM je prvo pogodbo o medsebojnem zastopanju sklenil leta 1898 s francoskim sestrskim društvom SACEM, danes pa ima sklenjene pogodbe z več kot 60 sestrskimi društvi z vseh koncev sveta, tako da AKM v Avstriji zastopa praktično celoten svetovni repertoar.

Leta 1920 je Avstrija končno podpisala Bernsko konvencijo o zaščiti literarnih in umetniških del, s čimer se je AKM-u, ki se je s pravosodnim ministrstvom dalj časa prepiral glede ponatisov, uresničila velika želja. Hkrati se je leta 1933 uspešno zaključil boj, v katerem je AKM-u uspelo podaljšati zaščito imetnikov avtorskih pravic s 30 na 50 let po avtorjevi smrti. Tako je AKM prispeval k nadaljnjemu razvoju avtorskega prava oziroma širitvi zaščite na vedno nova področja uporabe glasbenih del.

Leto 1936 je bilo za AKM posebej pomembno, saj sta bila takrat sprejeta novi zakon o avtorski pravici in o avtorskih organizacijah. Slednji se je oprl na najboljšo prakso kolektivne zaščite društva AKM in postavil zakonske temelje za ustanovitev drugih avtorskih organizacij na ostalih področjih umetnosti.

Leta 1938 pa je AKM doživel katastrofo – društvo je bilo prisiljeno v razpustitev, njegova sredstva je prevzela nemška STAGMA, ki je svojo dejavnost razširila tudi na "Vzhodnjake".

Leta 1945 društva AKM iz pravnih razlogov ni bilo mogoče ponovno oživiti, pač pa ga je bilo potrebno ustanoviti ponovno; ustanovna skupščina se je sestala 8. avgusta 1945; za predsednika je bil izbran Bernhard Herzmansky, ki je to dolžnost že opravljal od leta 1934 do razkroja društva leta 1938. Naslednja leta so minila v znamenju ponovne graditve društva. Prizadevanja so se kmalu obrestovala v obliki nezamisljive rasti prihodkov doma in iz tujine. Prihodki, ki so leta 1946 znašali 3,5 milijonov šilingov, so takoj naslednje leto poskočili za več kot dvakrat in sicer na 7,1 milijonov. Leta 1950 so znašali 8,9 milijonov šilingov, leta 1959 okrog 45 milijonov, leta 1965 okrog 70 milijonov, leta 1974 157 milijonov, danes pa so že zelo blizu milijarde šilingov.

V splošnem je bilo obnavljanje AKM-a po vojni veliko bolj trnovo kot sama ustanovitev, predvsem zaradi hitrega razvoja tehnologij, ki so omogočale vedno nove načine uporabe glasbenih del in tako AKM neprestano postavljale pred nove izzive. Slednjih v več kot 100 letni zgodovini društva zares ni bilo malo, vendar je AKM-u vedno uspelo udejaniti in uspešno ubraniti interese svojih članov. AKM zagotavlja, da bo enake cilje izpolnjeval tudi v prihodnosti. ■

Predsedniki AKM

1897 – 1928	Josef Weinberger
1929 – 1934	Prof. Dr. Wilhelm Kienzl
1934 – 1938	Bernhard Herzmansky
1945 – 1950	Bernhard Herzmansky
1950 – 1964	Hofrat Dr. Joseph Marx
1964 – 1965	Prof. Viktor Hruby
1965 – 1970	Gottfried von Einem
1970 – 1975	Prof. Alfred Uhl
1975 – 1984	Prof. Marcel Rubin
1984 – 1990	Prof. Heinrich Gattermeyer
1990 – 1998	Prof. Gerhard Wimberger
1998 – danes	Prof. Paul Walter Fürst

Intervju

Prof. Manfred Brunner, generalni direktor AKM

Profesor Brunner, kakšno je poslanstvo in kakšni so glavni cilji AKM-a?

Filozofijo AKM-a bi v splošnem lahko povzel takole: AKM si prizadeva za najboljšo možno zaščito imetnikov avtorskih pravic. To med drugim pomeni natančno izdajanje dovoljenj, trda pogajanja z uporabniki, čim manj birokracije, natančne in kar se da pogoste obračune avtorskih honorarjev, čim nižje stroške upravljanja, možnost on-line izdajanja dovoljenj uporabnikom na eni strani in prijavljanja del avtorjev na

drugi, transparentnost poslovanja, hitro odgovarjanje na vprašanja in skrb za oblikovanje nosilcem avtorskih pravic prijaznega avtorskega prava.

Kakšna je pravno organizacijska oblika AKM?

AKM je zadruga z omejeno odgovornostjo. Polno ime firme je "AKM – državno odobrena družba avtorjev, skladateljev in založnikov registrirana kot zadruga z omejeno odgovornostjo".

Kateri so upravni organi AKM, koliko članov štejejo?

Glavni upravni organi AKM so generalna skupščina, nadzorni odbor in upravni odbor. Generalna skupščina sestoji iz vseh rednih članov AKM. Na njej med drugim potekajo volitve v nadzorni in upravni odbor. Nadzorni odbor šteje šest članov (po dva člana iz skupine skladateljev, avtorjev besedil in založnikov) in tri dodatne člane iz vrst strokovne službe AKM. Nadzorni odbor ima najširši pregled nad celotnim delovanjem

“Glasbena panoga je svetovna v pravem pomenu besede, po raziskavah sodeč mogočen faktor gospodarstva, seveda tudi v Avstriji. Po drugi strani pa se v zadnjih letih pogosto govori o svetovni krizi glasbene panoge, ki sta jo povzročila predvsem močno znižanje prodaje nosilcev zvoka in glasbeno piratstvo. Pomemben vzrok za krizo je zagotovo vstop v digitalno dobo, ki je z informacijskimi avtocestami povezala svet in vzpodbudila tendence h globalizaciji, ki je še posebej prizadela udeležence v glasbeni panogi.

Društva za kolektivno zaščito avtorskih pravic kot branitelji interesov avtorjev morajo ustrezno reagirati, ne samo v smislu uporabe jasnih in vseobsegajočih pravil izdajanja dovoljenj uporabnikom in pogajanj za primerna nadomestila za uporabo glasbe, pač pa tudi v smislu prizadevanj za znižanje stroškov zaščite in zagotovitve hitrejših in pogostejših izplačil imetnikom pravic kakor tudi večje transparentnosti in močnejše storitvene naravnosti. Globalizacija hkrati zahteva tesnejše sodelovanje avtorskih društev v okviru krovnih organizacij kot sta GESAC in CISAC.

V času, ko nosilci pravic nimajo več nobene možnosti kontrole nad različnimi uporabami svojih avtorskih del, so organizacije za kolektivno zaščito avtorskih pravic bolj potrebne kot kadar koli prej. Organizacije pa se morajo zavedati, da izživi časa zahtevajo hitre reakcije, ki jih je seveda potrebno uresničevati tudi v praksi.”

Prof. Manfred Brunner
Generalni direktor AKM

Foto: AKM

AKM. Upravni odbor, ki skrbi za poslovno politiko AKM, pa šteje 12 članov (po štiri člane iz vsake izmed prej omenjenih skupin imetnikov pravic). Mandat članov nadzornega in upravnega odbora traja pet let.

Kakšna je zakonska podlaga za delovanje AKM?

AKM deluje na podlagi Zakona o avtorski pravici – brez slednjega društva za zaščito avtorskih pravic ne bi mogla obstajati. Nadalje njegovo delovanje ureja Zakon o organizacijah za uveljavljanje avtorskih pravic, ki ureja ustanavljanje in delovanje kolektivnih organizacij, določa pogoje za pridobitev dovoljenja države za opravljanje dejavnosti in način kontrole nad organizacijami s strani državnih komisarjev.

Ali avstrijski zakon predvideva obstoj ene same organizacije za uveljavljanje ene vrste pravic?

Ne, v avstrijski zakonodaji monopol ni eksplicitno definiran. Res pa je, da v praksi država dovoljenje za uveljavljanje določene vrste pravic podeli samo eni organizaciji (na primer AKM za področje zaščite malih avtorskih pravic skladateljev, avtorjev besedil in glasbenih založnikov).

Ali je AKM pod državno kontrolo?

Da. Zakon o organizacijah za uveljavljanje avtorskih pravic predvideva državno kontrolo nad kolektivnimi organizacijami s strani državnih komisarjev oziroma njihovih namestnikov.

Kako je kontrola izvajana v praksi?

Državne komisarje povabimo na vse seje upravnega in nadzornega odbora in seveda na generalno skupščino. Nadalje jim dostavimo vse zapisnike upravnih organov in letno poslovno poročilo kakor tudi odgovore na vsa morebitna vprašanja. Kontrola je lahko zelo močna ali pa tudi ne, odvisno pač od individualnih odločitev komisarjev.

Koliko avstrijskih avtorjev je prijavljenih v AKM?

AKM trenutno zastopa okrog 14.000 imetnikov pravic – skladateljev, avtorjev besedil in glasbenih založnikov. Skladateljev je okrog 12.500, avtorjev besedil okrog 1.000, založnikov pa okrog 500. Vendar je potrebno poudariti, da je v tej statistiki vsak imetnik pravic upoštevan samo enkrat, sicer

pa velja, da so mnogi skladatelji hkrati tudi avtorji besedil.

Koliko rednih članov ima AKM?

Okrog 450 rednih članov, ki jih imenujemo zadržniki.

Kakšni so pogoji za sprejem v redno članstvo?

Vsakdo, ki pristopi k AKM, postane upravičenec do prejemanja avtorskih honorarjev. Pogoje za sprejem v redno članstvo oziroma za pridobitev statusa zadržnika začrta generalna skupščina in temelji na višini avtorskih honorarjev posameznega člana.

Kakšna je razlika med rednimi in izrednimi člani?

Zadržniki imajo status rednih članov, ostali imetniki pravic pa status upravičencev do prejemanja avtorskih honorarjev. Med prvimi in drugimi ni nobenih razlik kar se tiče prejemanja avtorskih honorarjev. Edina razlika je v tem, da imajo zadržniki pravico aktivno sodelovati na generalni skupščini, imajo glasovalno pravico in so lahko izvoljeni v upravne organe društva.

Ali so založniki lahko redni člani AKM? Ali lahko glasujejo, ali so lahko izvoljeni v upravne organe? Obstajajo kakršne koli omejitve pravic založnikov?

Da, tudi založniki so lahko redni člani AKM, s tem da ob sprejemanju založnikov upoštevamo smernice, ki določajo, da lahko redni člani postanejo samo tisti založniki, katerih glavna dejavnost je založništvo. Založniki, ki postanejo redni člani, imajo pravico glasovanja, lahko so tudi izvoljeni v upravne organe. Določene omejitve obstajajo. V upravni in nadzorni odbor so tako izvoljeni redni člani iz ločenih volilnih skupin skladateljev, avtorjev besedil in založnikov, pri čemer upoštevamo osnovni princip, da mora biti v vsak organ izvoljeno enako število predstavnikov iz posamezne volilne skupine. Pomembna omejitev je tudi ta, da mora ob glasovanju o spremembah Statuta AKM na generalni skupščini za spremembe glasovati večina vseh treh skupin, torej skladateljev, avtorjev besedil in založnikov, da bi bile spremembe lahko potrjene.

Koliko uslužbencev ima AKM?

Trenutno ima AKM po vsej Avstriji okrog 150 uslužbencev.

Kakšna je organizacija strokovne službe?

Sedež AKM je na Dunaju. Poleg tega ima v vseh zveznih deželah predstavništva, ki niso avtonomna, pač pa skrbijo zgolj za nadzor nad uporabo glasbenih avtorskih del in za zbiranje avtorskih honorarjev. Lokalna predstavništva nimajo pravice delitve avtorskih honorarjev. Slednjo opravlja izključno Dunaj, ki je tudi odgovoren za vso komunikacijo s člani. Sicer je strokovna služba organizirana v treh nivojih. Generalnemu direktorju neposredno podrejene so pravna in kadrovska služba, controlling, služba za odnose z javnostmi in služba za članstvo. Sledijo dokumentacija in repartitija, finančna služba, percepcija in služba za informacijsko tehnologijo.

S koliko uporabniki ima AKM sklenjene pogodbe in kakšna je njihova struktura?

Na področju javnega izvajanja glasbe ločujemo med organizatorji posamičnih prireditvev (koncerti, plesi, sejmi itd.) in stalnimi uporabniki (na primer uporaba mehanične glasbe ali žive glasbe v lokalih). AKM letno podeli približno 92.500 dovoljenj za posamične prireditve, s stalnimi uporabniki pa imamo sklenjenih okrog 55.000 pogodb. Med stalne uporabnike spadajo gostišča, restavracije, bari, hoteli in seveda tudi nakupovalna središča, butiki, diskoteke, točilnice in tako naprej.

Na področju javnega oddajanja glasbe obstaja nacionalna RTV organizacija ORF, ki oddaja dva televizijska in nekaj radijskih programov. Nadalje imamo v Avstriji okrog 50 zasebnih radijskih postaj, ki oddajajo preko zemeljskih anten. Gre za regionalne in lokalne radijske postaje, torej nimajo frekvenc, ki bi pokrivalo celotno Avstrijo. Zasebnih televizijskih postaj, ki bi oddajale preko zemeljskih anten, v Avstriji za zdaj nimamo; bodo pa v kratkem podeljene tako imenovane koncentracijske frekvence na območju Dunaja, Salzburga in Linza. Kdaj natančno bodo omenjene televizijske postaje začele oddajati program, zaenkrat še ni znano.

S koliko sestrskimi društvi imate sklenjene pogodbe o medsebojnem zastopanju?

Trenutno z 61.

Ali podatke o predvajanju glasbenih del dobivate v papirni ali elektronski obliki? Obdelate vse podatke ali določite vzorec?

Od ORF in ostalih večjih elektronskih medijev dobivamo podatke v elektronski obliki. Obdelamo vse podatke, vzorčnega sistema ne uporabljamo. ➔

Prof. Manfred Brunner

Rojen v Grazu, kjer tudi odrasča. Po maturi se izobražuje kot industrijski trgovec, k čemu doda še študij glasbe in slavistike na Dunaju in v Grazu. Leta 1968 se zaposli v centrali AKM-a na Dunaju v oddelku zbiranja programskih podatkov. Od leta 1971 do 1975 kot industrijski trgovec dela na različnih položajih v Nemčiji. Leta 1976 se vrne v AKM kot vodja poslovalnice Štajerske, leta 1979 postane vodja poslovalnice Salzburg, leta 1981 generalni sekretar AKM-ove centrale na Dunaju, leta 1994 namestnik generalnega direktorja, februarja 1995 pa postane generalni direktor AKM-a. ■

Kateri vir uporabe glasbe predstavlja največji dohodek avtorjev?

Največ avtorskih honorarjev izvira iz nacionalne radiotelevizije ORF, ki je v letu 2001 za avtorske pravice prispevala 20,86 milijonov evrov.

Kaj pa zasebne radijske in televizijske postaje?

Zasebna radio in teledifuzija v Avstriji za zdaj nista močno razviti. Zasebnih televizijskih postaj zaenkrat nimamo, od približno petdesetih radijskih postaj pa smo v letu 2001 zbrali 2,25 milijona evrov.

Ali se srečujete s težavami z uporabniki, ki se upirajo plačevanju avtorskih pravic?

Pogajanja s posameznimi uporabniki ali s skupinami uporabnikov o višini prispevkov za avtorske pravice postajajo vedno trša, o velikih problemih pa na tem mestu ne morem govoriti.

Kako delujejo avstrijska sodišča v primeru sodnih sporov z uporabniki?

Kot v vseh sodnih postopkih so rezultati tudi v primeru AKM popolnoma odvisni od moči dokazov. Večina sodnih postopkov teče proti uporabnikom glasbenih del, ki trdijo, da uporabljajo izključno nezaščiten glasbo. Če so dokazi AKM dovolj močni, se procesi zaključijo v našo korist. Vsake toliko pa se pojavijo tudi novi postopki, s katerimi poskušamo prvič razjasniti obveznosti uporabnikov za določeno obliko uporabe glasbenih avtorskih del (na primer javno predvajanje glasbe na porokah). Slednji glede na kompleksnost in zahtevnost vprašanj trajajo precej dolgo, še posebej zaradi tega, ker jih je potrebno zaključiti na vseh stopnjah sodišč.

Kako vidite sodelovanje z Združenjem SAZAS?

Sodelovanje z Združenjem SAZAS je zelo dobro in poteka v izredno prijateljskem vzdušju. Združenju SAZAS čestitam za bliskovito ustanovitev in učinkovit razvoj, ki ga je dosegel v zadnjih letih. Člani Združenja SAZAS so lahko ponosni na svojo organizacijo za zaščito avtorskih pravic. ■

Foto: AKM

“Danes si nihče ne more niti ne želi predstavljati življenja brez glasbe, še posebej skladatelji in avtorji besedil, ki dnevno ustvarijo na tisoče novih glasbenih del. Da bi lahko tudi v prihodnosti zagotovili nastajanje in razvijanje vedno nove glasbe, je pomembno, da ne dopustimo nazadovanja avtorske pravice.

Pogosto slišana trditev, da se svet vrti vedno hitreje, drži tudi na področju glasbe: razvoj novih medijev in novih načinov uporabe glasbenih del se odvija z bliskovito hitrostjo. Slednje lahko vidimo v izredno pozitivni luči, saj novi mediji z omogočanjem novih načinov razširjanja glasbenih del pomenijo nove možnosti za imetnike pravic – pomislimo samo na prihod novih načinov od-

dajanja in na LP, CD ter glasbene in video kasete v preteklosti. Popolnoma razumljivo pa je, da morajo z roko v roki z novimi možnostmi za to, da so dela imetnikov pravic dostopna širšemu občinstvu, stopati tudi primerna nadomestila za uporabo avtorskih glasbenih del. Določitev primernih, zakonsko utemeljenih tarif v praksi je eden izmed največjih izzivov, s katerimi se danes soočajo organizacije za kolektivno zaščito avtorskih pravic. Pomemben napredek na tem področju je že dosežen, med drugim z objavo info-smernic Evropske unije.

Močna avtorska zaščita pa ni pomembna samo za ekonomski položaj imetnikov pravic, pač pa tudi za vsebino in nadaljnji razvoj kulture in njenega ključnega gospodarskega pomena.

Vsa prizadevanja našega društva potekajo v prej omenjeni zavesti, s skrbjo za negovanje tesnih odnosov z vsemi sestrskimi kolektivnimi društvi in seveda tudi z željo nadaljnjega dobrega sodelovanja s slovenskimi avtorji in Združenjem SAZAS.”

Prof. Paul Walter Fürst, predsednik AKM

Prof. Paul Walter Fürst

Rojen na Dunaju, kjer leta 1952 tudi zaključil študij na glasbeni akademiji, nato pa kot solist igra v NÖ Tonkünstlerorchester. Sledijo sodelovanja z Münchenskimi filharmoniki, z Dunajsko opero in končno z Dunajskimi filharmoniki. Komponirati začne že v gimnaziji: 142 kompozicij, mnoge po naročilu. Med leti 1969-1982 in 1986-1990 je poslovni vodja Dunajskih filharmonikov, od leta 1978 do 1998 predsednik sekcije glasbenikov v Sindikatu umetnikov, medijev in samostojnih poklicev (KMfB). Med letoma 1994 in 1998 je predsednik sindikata KMfB, od leta 1970 naprej predsednik OES-TIG-a (Avstrijsko združenje izvajalcev), od leta 1984 poslovni vodja LSG-ja (Združenja za zaščito storitev izvajalcev), od leta 1993 podpredsednik, od leta 1998 naprej pa predsednik AKM-a. ■

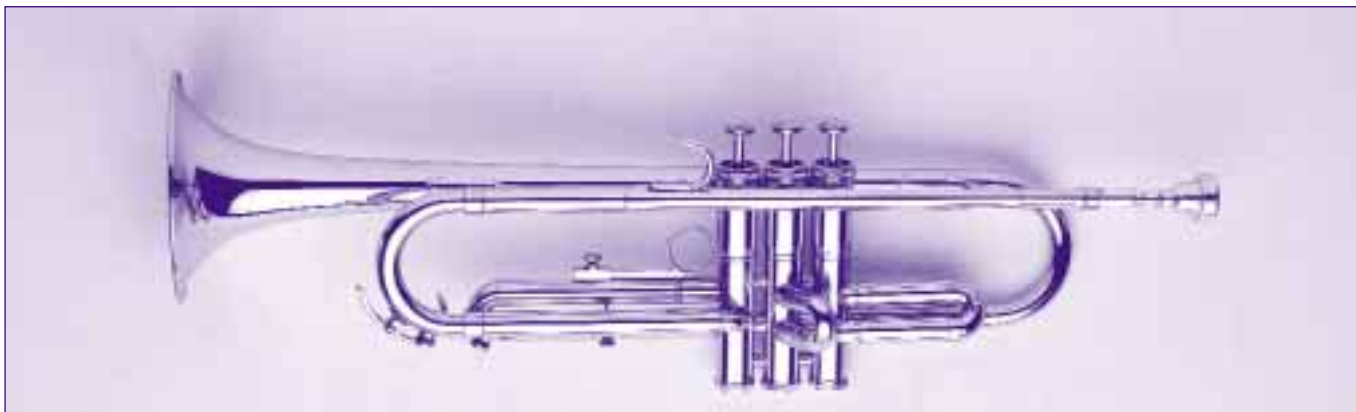

Foto: DigitalVision

Uroš Krek – 80 letnik

Foto: Anže Rozman

Naš dragi prijatelj in veliki slovenski skladatelj je letos slavil visoki življenjski jubilej – 80. obletnico rojstva. Na slovesnih koncertih se mu je poklonilo veliko število kolegov -skladateljev, poustvarjalcev, prijateljev ter predstavnikov kulturnega in družbenega življenja. Veseli smo bili, da smo bili v teh dneh lahko z njim, uživali njegovo družbo in se poklonili njegovemu izjemnemu opusu.

Uroš Krek uživa že dolgo časa sloves našega najpomembnejšega skladatelja, ki je s svojimi deli zaznamoval našo glasbeno ustvarjalnost. Njegova pot je bila ena redkih pogumno načrtanih in doslednih v svoji estetiki, moralni odgovornosti in kompozicijski dovršenosti.

20. stoletje je bilo zaznamovano z mnogimi stilnimi in estetskimi prevrati v vseh vejah umetnosti in glasba pri tem ni bila nikaršna izjema. Na ostankih visoke romantike so se rojevali novi glasbeni okusi in različne kompozicijske tehnike. Ustvarjalci so bili nenehno pred odločitvami pri izboru glasbenega jezika in estetske usmeritve. Mnogi so v tej razkošni zmedi izgubili celo smisel svojega dela...

Uroš Krek se je že zarana odločil za naporno in prepričljivo pot umetnika, ki je v svojem delu videl bogatitev umetnosti – tiste, ki je znala prisluhniti svojemu kolegu – poustvarjalcu in poslušalcu ter mu nuditi najplemenitejše spoznanje o velikem poslanstvu glasbene umetnosti. Njegov glasbeni jezik se je od začetkov do danes izpre-

menil le toliko, da je lahko sledil njegovim notranjim vzgibom in potrebam po izpovedovanju vedno novih vsebin. V vihuri tako različnih glasbenih slogov se je odločil za tistega, ki najbolj verno odgovarja njegovi umetniški duši in se ni nikdar uklanjal diktatom mode, ki je bila včasih neusmiljeno odklonilna do vsakogar, ki ji ni sledil. Veliki boj, ki ga mnogi niso zmogli izbojevati, je Krek odločil v svoj prid, njegova vztrajnost ter doslednost sta mu bili povrnjeni v največji možni meri: danes je njegova glasba v našem kulturnem prostoru ena najbolj iskanih, izvajanih in občudovanih. Koncertni programi, radijske oddaje, notni natisi, zapisi na nosilcih zvoka z njegovimi deli so med najbolj spoštovanimi.

Skladatelj Uroš Krek je veliko ime naše glasbene umetnosti. Skupaj z njim se njegovi prijatelji in občudovalci veselimo ob njegovem bogatem opusu in mu želimo, da bi dolgo časa užival ob spominih na vse, kar je lepega ustvaril. ■

Ivo Petrić

Založništvo

Publishing

Pred kratkim je bil v znani slovenski reviji objavljen članek z naslovom Glasbeniki s cekini in podnaslovom S publishingom proti SAZAS-ovim kalnim poslom ali zgolj do boljšega zaslužka? Čeprav avtor članka ugotavlja, da dose-danji pregledi v poslovanju društva niso odkrili resnih kr-šitev in da se je “anonimna prijava”, ki jo je podal lastnik večjega števila komercialnih postaj, pokazala za neuteme-ljeno, pa vseeno ocenjuje SAZAS-ovo poslovanje kot kalno. Rešitev vidi v založni-kih (publisherjih), ki naj bi SAZAS-u “gledali pod prste, lobirali za svoje varovance in preverjali ali obračuni o predvajanju njihovih skladb odražajo dejansko stanje ter s tem SAZAS postavili na pravo mesto”. No, pa poglej-mo, kaj je v resnici založnik (publisher, editeur, Verla-ger), kakšna je njegova vloga in kako založništvo poteka v Sloveniji.

Kdo je založnik

Najprej je potrebno pojasniti pojem založništva. Pri nas se s pojmom založnik še vedno neupravičeno označuje proizvajalca fonogramov ali videogramov (record label, producteur de phonogrammes), kar je posledica nekdanje zakonodaje, ki je dejavnost tonskega in/ali vizualnega snemanja uvrstila v založniško dejavnost. Slednje je urejal poseben zakon, s čimer si je država zagotovila vpliv oziroma nadzor nad vsebino, ki so jo proizvajalci razmnoževali na fonogramih in/ali videogramih. To je vzrok, zaradi kate-

rega se danes pri nas za založnike, ki opravljajo založniško dejavnost v pravem smislu te besede, običajno uporablja angleška beseda publisher – bodisi samostojno bodisi kot dodatna razlaga slovenskega termina.

Torej: založnik je fizična ali pravna oseba, ki naj bi omogočila optimalno in stalno uporabo avtorskega dela na domačem in mednarodnem trgu na način, ki avtorju zagotavlja najboljši možni materialni interes. V tem smislu založnik na podlagi založniške pogodbe z avtorjem pridobi del pravic iz uporabe avtorskega dela kot nadomestilo za izvajanje določb pogodbe, ki ga zavezujejo, da na najboljši možni način prispeva k reprodukciji in distribuciji avtorskega dela. Avtor, ki svoj čas posveča predvsem ustvarjanju, s tem pridobi komercialnega partnerja, ki naj bi omogočil, da postane njegovo delo dostopno javnosti pod najboljšimi pogoji.

Dejavnosti založnika

Založniška dejavnost na področju glasbe je od svojega nastanka pa vse do naglega razvoja sodobnih tehnologij temeljila predvsem na grafični izdaji glasbenega dela. To pomeni, da je založnik dela večjega formata (predvsem resne glasbe) izdal v obliki partitur, dela manjšega formata (zabavne glasbe) pa v obliki pesmaric. Distribucija partitur in pesmaric je bila v začetni fazi založništva praktično edini način, ki je raznim orkestrom omogočal dostop do avtorskih del in njihovo izvedbo. Z založništvom je bilo tako omogočeno razširjanje avtorskih del in generiranje ustreznih avtorskih nadomestil. Z razvojem tehnologije pa se je pomen notnega materiala na področju zabavne glasbe postopno zmanjševal. Manjši orkestri predvsem lokalnega pomena so dela začeli izvajati na podlagi radiodifuznih oddajanj, kasneje pa na podlagi tonskih zapisov na fonogramih. Ne glede na to je večina avtorskih društev še v osemdesetih letih kot temeljni pogoj za priznanje založniške pogodbe in s tem tudi udeležbe založnika v delitvi avtorskega honorarja zahtevala predložitev grafične izdaje dela.

Založništvo je bilo torej v začetni fazi usmerjeno predvsem na posredovanje med avtorji in izvajalci oziroma organizatorji živih izvedb avtorskih del. Danes pa je temeljna naloga založnika, da omogoči karseda široko uporabo glasbenega dela v programih RTV

organizacij in izdajo ter razmnoževanje na fonogramih oziroma videogramih. Založnik je posrednik med avtorjem in tako imenovano glasbeno industrijo. V marsičem pa je ravno razvoj glasbene industrije v zadnjih 20 letih pomembno zameglil vlogo založnika in izzval precej težav v odnosih med avtorji in založniki, med založniki in avtorskimi društvi ter v medsebojnih odnosih med avtorskimi društvi. Danes je temeljni problem v tem, kako ločiti založnika od ostalih členov, ki sodelujejo v verigi izkoriščanja avtorskega dela. Horizontalna in vertikalna integracija na področju glasbene industrije sta namreč povzročili pojav nekaj velikih družb, ki na svetovni ravni sočasno delujejo na področju radiodifuzije, fonogramske in avdiovizualne industrije; hkrati pa so tudi lastniki založniških družb, kar jim omogoča, da si preko založniških pogodb povrnejo del avtorskih honorarjev, ki jih morajo plačati za radiodifuzno, fonogramsko ali drugo izkoriščanje avtorskih del. Pri tem se zastavlja logično vprašanje: ali gre res za založniško dejavnost ali zgolj za izkoriščanje dominantne tržne pozicije, ki avtorja postavlja v položaj, v katerem mora sprejeti pravila igre in se odpovedati deležu svojih pravic, ne glede na to ali in v kakšni meri bo založnik opravil svojo temeljno nalogo. Delež avtorskih pravic, ki jih avtor odstopi založniku, v tem primeru ne predstavlja plačila za založnikove prispevek k širitvi dela temveč zgolj vstopnino, ki jo plača avtor, da bi se sploh lahko pojavil v medijih, ki jih upravlja družba oziroma lastnik založbe.

To vsekakor ne pomeni, da ne obstajajo založniki, ki kakovostno opravljajo svoje delo v najboljšem interesu avtorjev. Veliko je skladb, ki so postale svetovne uspešnice ravno zahvaljujoč uspešnemu delu založnikov. O pomembnosti ali vplivu slednjih govori tudi dejstvo, da imajo skoraj vsa glasbena dela, izdana v državah, ki so včasih sodile v tako imenovani kapitalistični blok, tudi svoje založnike. Po drugi strani pa je založniška dejavnost v nekdanjih socialističnih državah obstajala skoraj izključno na področju resne glasbe. Na področju zabavne glasbe so bili založniki prej izjema kot pravilo. V bivši Jugoslaviji so delovali predvsem v okviru tedanjih večjih proizvajalcev fonogramov. Pri tem je zanimivo, da je največji del tedanjega v tujini založenega jugoslovanskega repertoarja predstavljal ravno slovenski repertoar s področja narodno-zabav-

ne glasbe, ki sta mu pot na predvsem nemško govoreče področje utrla brata Avsenik in je nemškim, avstrijskim ter švicarskim založnikom dolga leta prinašal visoke dobičke.

Založništvo v Sloveniji

Vrnimo se na začetek – založništvo v Sloveniji in sodelovanje z Združenjem SAZAS. Kot že povedano je osnovna naloga založnika, da prispeva k širitvi avtorskega dela in generiranju čim višjega prihodka iz naslova avtorskih pravic. V tem sta interesa avtorja in založnika nedvomno komplementarna, seveda pod pogojem, da avtor za svoje založeno delo dobi višje nadomestilo kot bi ga dobil brez posredovanja založnika. To pomeni, da mora biti založnik usmerjen predvsem na uporabnike avtorskih del; zlasti tiste, ki so vplivni na glasbenem trgu, ter da z različnimi oblikami promocije glasbenega dela doseže večje število izvajanj ali prodaj, če je le-to izdano na fonogramu. Glede na velikost in zmoglosti slovenskega trga bi morala biti pri nas primarna naloga založnika, da doseže plama dela izven meja Slovenije oziroma čim močnejšo internacionalizacijo njegove uporabe. V tem sta tudi interesa Združenja

SAZAS in založnika komplementarna: Združenje SAZAS skrbi za spoštovanje avtorskih pravic v Sloveniji kakor tudi za plama slovenskega repertoarja doma in v tujini – na podlagi pogodb o medsebojnem zastopanju, ki jih ima sklenjene s tujimi avtorskimi društvi ter ustrezno izmenjavo dokumentacije lahko združenje zagotovi, da bosta tako avtor kot založnik prejela ustrezna plačila za izvedbe v tujini. Poleg tega lahko Združenje SAZAS veliko pomaga založnikom pri vzpostavitvi pravilnega sistema opravljanja založniške dejavnosti tako za domači kot za tuji repertoar, saj ima na tem področju še vedno veliko več znanja in izkušenj kot domači založniki. V praksi to tudi počnemo. Nadalje lahko sodelovanje z založniki na področju javnih izvajanj avtorskih del prispeva h hitrejši in pravilnejši dostavi programskih podatkov s strani uporabnikov. Tudi to v praksi že deluje. Možen in nedvomno potreben je tudi skupen nastop zoper kršitelje avtorskih pravic. Če v pomembnih komisijah Ministrstva za kulturo sedijo nekateri največji kršitelji avtorskih pravic v Sloveniji, ki jim poleg tega ministrstvo podeljuje sredstva za izvajanje projektov, v katerih se nepooblaščenno uporabljajo avtorska dela, potem je jasno, kakšen

je odnos do avtorske pravice v Sloveniji in s kakšnimi problemi se Združenje SAZAS sooča pri svojem vsakdanjem delu. To daje toliko večjo vrednost rezultatom, ki so bili doseženi v devetih letih obstoja Združenja SAZAS – le-ti pa niso posledica pojava založnikov na slovenskem glasbenem trgu temveč neprestanega boja za vsak avtorski tolar.

Torej, gledanje pod prste Združenju SAZAS je zagotovo najmanj pomembna funkcija založnikov. Če strokovni nadzorniki v delovanju Združenja SAZAS niso našli pomembnejših pomanjkljivosti in niso uspeli narediti konca "spretnim manipulatorjem in barantačem" iz Združenja SAZAS, potem res ne vemo, kako bi to lahko storili založniki. Skrajni čas pa je, da se zastavi vprašanje ali spretni manipulatorji in baratnači niso ravno tisti, ki v javnosti konstantno ustvarjajo negativno podobo Združenja SAZAS in s tem skušajo plačila avtorskih pravic zmanjšati na simbolično vsoto – kot da ne bi bili ravno avtorji tisti, ki jim v velikem številu primerov sploh omogočajo dejavnost, s katero si ustvarjajo prihodke.

Istok Žagar

Skupščina GESAC-a

Poročilo

17. oktobra letos je bila v Bruslju skupščina Skupnosti evropskih društev avtorjev in skladateljev (GESAC), ki združuje avtorska društva iz držav članic Evropske unije. Prvič so bila na skupščino povabljeni tudi društva iz držav kandidat, ki naj bi leta 2004 postale redne članice EU – vključno z Združenjem SAZAS.

V uvodnem nagovoru je predsednik GESAC-a prof. dr. Rainhold Kreile, sicer generalni direktor nemškega društva GEMA, izrazil veliko zadovoljstvo, da lahko pozdravi predstavnike društev iz držav kandidat za članstvo v EU in pričakovanje, da bodo slednje tvorno delovale v GESAC-u.

Osrednja tema skupščine je bila debata s predstavniki Generalne direktije za notranji trg o odprtih vprašanjih s področja avtorskih pravic. Predstavniki direktije so poudarili, da notranji trg mora delovati, vendar ne na račun avtorjev in njihovih pravic. V zvezi s tem bo posebna pozornost posvečena državam kandidatkam za vstop v

EU leta 2004. Kolektivno uveljavljanje avtorskih pravic je glede na velike razlike v nacionalnih zakonodajah v zvezi z urejanjem statusa kolektivnih organizacij zelo pomembno vprašanje. Dejstvo je, da so kolektivne organizacije poseben primer, zato jih ne moremo primerjati z drugimi tržnimi subjekti, za katere veljajo standardna pravila, ki preprečujejo omejevanje konkurence. Vsekakor pa se pojavlja zahteva po večji učinkovitosti in transparentnosti delovanja kolektivnih organizacij. Velika pozornost je bila namenjena tudi Digital Rights Management System (DRMs). To so tehnologije, ki definirajo in zaznajo digitalno vsebino, ki je predmet zaščite intelektualnih pravic in uvajajo pravila za uporabo te vsebine, določena s strani uporabnikov ali zakonodaje, ki digitalno vsebino ureja. V tem smislu gre za pomembno dopolnitev pravnih okvirjev.

V razpravi so bili podani številni komentarji na stališča in pomisleke, ki se pojavljajo znotraj različnih generalnih direk-

cij ali skupin uporabnikov, ki obravnavajo problematiko avtorskih pravic – zlasti ko gre za kolektivno uveljavljanje pravic ali DRMs. Poudarjeno je bilo, da kolektivne organizacije ščitijo avtorje in ne industrijo; slednja je zainteresirana za to, da izrine kolektivne organizacije in tako prevzame nadzor nad avtorji, še posebej v primeru t.i. digitalnih pravic. Dejstvo je, da je kolektivno uveljavljanje postalo glavna tarča močnih skupin uporabnikov z dominantno pozicijo v glasbeni industriji. Dejstvo je tudi, da se krog nasprotnikov avtorskih pravic širi – poleg klasičnih uporabnikov se zdaj pojavljajo proizvajalci elektronike, ki nasprotujejo vsem omejitvam ali zaščitnim ukrepom za preprečevanje nepooblaščen uporabe avtorskih del. Predvsem pa nasprotujejo nadomestilom za privatno reprodukcijo (to je nadomestilo, ki ga plačajo proizvajalci ali uvozniki praznih nosilcev zvoka oziroma zvoka in slike ali raznih digitalnih vsebin). Po njihovih razlagah naj bi bil razvoj informacijske družbe prioriteta EU.

▼ AKTUALNO

← Razširjanje digitalnih vsebin mora biti v interesu vseh in zato sistem nadomestila za prazne nosilce digitalnih vsebin ni več primeren, ovira razvoj tehnologije, pomeni dvojno obdavčitev in navsezadnje kaznuje potrošnike. Zato bi morali ta sistem postopno ukiniti. Proizvajalci elektronike so sprejeli tudi deklaracijo, po kateri naj bi bili največji oviri za razvoj DRMs ravno sistem nadomestila za prazne nosilce digitalnih vsebin in delovanje organizacij za kolektivno zaščito avtorskih pravic.

Poudarjeno je bilo, da tudi logika potrošnikov v globalnem svetu nasprotuje interesom avtorjev – vsi bi želeli prost, neomejen in brezplačen dostop do avtorskih del.

Nadalje so bili izpostavljeni problemi, s katerimi se danes soočajo organizacije za kolektivno uveljavljanje avtorskih pravic. V situaciji, ko se v svetu dejansko pojavljajo monopoli uporabnikov – zlasti na področju industrije zabave – se v ospredje postavlja problem monopola kolektivnih organizacij. Pri tem pa se hkrati pozablja na problem oligopola petih t.i. majorjev, ki ne samo, da kontrolirajo več kot 80% svetovnega trga industrije zabave, temveč nadzirajo tudi nekatera avtorska društva.

Iz vseh razprav je bilo jasno razvidno, da se kolektivno uveljavljanje avtorskih pravic sooča z velikimi pritiski uporabnikov. Razvoj novih tehnologij je lahko grožnja kolektivnemu uveljavljanju, lahko pa tudi izziv za iskanje novih priložnosti in izboljšavo servisa, ki ga le-to nudi svojim članom. Vsekakor pa je bilo v vseh razpravah prisotno skoraj enotno stališče – interes avtorjev je in mora ostati v ospredju delovanja kolektivnih organizacij. ■

Istok Žagar

▼ V NASLEDNJI ŠTEVILKI

- DRMs (Digital Rights Management System)
- Vsebina založniške pogodbe
- Iz sodne prakse

*Svet brez glasbe je kot
• prihodnost brez sanj.
Naj vam leto 2003 prinese razkošno
simfonijo obojega.*

Združenje SAZAS je predvidena sredstva za novoletna darila in čestitke letos namenilo humanitarni donaciji. Sredstva je podarilo Mednarodni ustanovi – fundaciji za razminiranje in pomoč žrtvam min (ITF).

ITF je neprofitna organizacija, ki jo je marca leta 1998 ustanovila Vlada Republike Slovenije z namenom razminiranja in pomoči žrtvam min. ITF območje delovanja iz prvotne Bosne in Hercegovine razširil še na Hrvaško, Albanijo, ZRJ/Kosovo in Makedonijo, aktivnosti pa se širijo tudi v Zakavkazje. V štirih letih delovanja je ITF zbral že preko 100 milijonov ameriških dolarjev, s katerimi je do septembra 2002 očistil več kot 31 milijonov kvadratnih me-

trov ozemlja in s svojimi programi pomagal rehabilitirati več kot 680 žrtev min.

ITF-ov pogled pa je usmerjen v prihodnost, saj je navkljub vsem uspehom v regiji jugovzhodne Evrope še vedno več kot 4.000 kvadratnih kilometrov ozemlja onesnaženega z minami. Delovanje fundacije je eden najpomembnejših projektov slovenske zunanje politike in Pakta stabilnosti ter uživa visok ugled tudi v mednarodni javnosti.

Avtor je glasilo Združenja SAZAS, Združenja skladateljev, avtorjev in založnikov za zaščito avtorskih pravic Slovenije. **Uredniški odbor:** Dušan Velkaverh, Istok Žagar, Daniel Klobučar. **Izdaja:** Združenje SAZAS. **Produkcija:** SPEM Komunikacijska skupina. **Prelom:** Alda studio. **Tisk:** APrint. **Naklada:** 1000. **Foto:** arhivi SAZAS, CISAC, AKM, DigitalVision.